

**Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Економічний факультет
Кафедра фінансів і банківської справи**

**Методичні рекомендації з вивчення дисципліни
«ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК І ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА»**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань: 07 Управління та адміністрування
Освітньо-професійна програма підготовки: ОКР Бакалавр
Спеціальність: 6.072 Фінанси, банківська справа та страхування
(фінанси і кредит)

Укладач: к.е.н., доц. Чубарь О.Г.

Ужгород, 2020

УДК 336.711(076):336.717.061

ББК У262.100я73:У262.5

Ч-31

Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Центральний банк і грошово-кредитна політика» для студентів освітнього ступеня «Бакалавр», спеціальність: 6.072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітня програма «Фінанси і кредит» (3 курс, 1 курс СТ, денна та заочна форми навчання) / Укладач: Чубарь О.Г. - Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2020. – 54с.

Укладач:

Чубарь Оксана Геннадіївна – доцент кафедри фінансів і банківської справи економічного факультету ДВНЗ «УжНУ», кандидат економічних наук, доцент.

Рецензенти:

Варцаба Віра Іванівна – завідувач кафедри фінансів і банківської справи економічного факультету ДВНЗ «УжНУ», доктор економічних наук, професор;

Даньків Йосип Якимович- завідувач кафедри обліку і аудиту економічного факультету ДВНЗ «УжНУ», кандидат економічних наук, професор

Відповідальний за випуск:

Варцаба Віра Іванівна – завідувач кафедри фінансів і банківської справи економічного факультету ДВНЗ «УжНУ», доктор економічних наук, професор.

Розглянуто на засіданні кафедри фінансів і банківської справи ДВНЗ «УжНУ», протокол № 10 від 20.11.2020 р.

Схвалено науково-методичною комісією економічного факультету ДВНЗ «УжНУ», протокол № 10 від 25.11.2020р.

ЗМІСТ

		стор.
1	Опис навчальної дисципліни	4
2	Мета навчальної дисципліни	4
3	Передумови вивчення навчальної дисципліни	5
4	Очікувані результати навчання	5
5	Програма навчальної дисципліни	7
6	Структура навчальної дисципліни	10
7	Теми практичних (семінарських) занять	12
8	Самостійна робота студентів	14
9	Практичні завдання	16
10	Зразки модульних контрольних робіт	27
11	Тестові завдання для заміру поточних знань	30
12	Індивідуальні навчально-дослідні завдання	49
13	Питання для самопідготовки з дисципліни	50
14	Рекомендована література	51
15	Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання	53

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС –	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин –	3,1 (2 р.н.)	3, 1 (2 р.н.)
Кількість модулів – 2	Семестр:	
	6	6
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	Лекції	
	24	8
Вид підсумкового контролю: залік	Практичні (семінарські):	
	20	4
Форма підсумкового контролю: усно	Лабораторні:	
	-	-
	Самостійна робота:	
	46	78

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни є опанування студентами знань щодо функціонування центральних банків у банківських та економічних системах країн, їх значення у державному регулюванні ринкової економіки та ролі в проведенні грошово-кредитної політики.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.
ЗК01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК02	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 05	Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
ФК 01	Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища, в тому числі з урахуванням впливу на них процесів у світовому фінансовому середовищі та в національній фінансовій системі.
ФК 02	Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем, їх структури та проблематики розвитку.
ФК 04	Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач, задач у сфері фінансових ринків, фінансової та банківської системи; сучасні фінансові інструменти, технології, аналітично-інформаційні методи та методи моделювання для забезпечення ефективності використання фінансових ресурсів та якісного проведення фінансової роботи
ФК 05	Здатність до системного розуміння взаємозв'язків, взаємовпливу та взаємообумовленості процесів і показників фінансового стану суб'єктів господарювання та організацій, що функціонують у сучасних умовах на ринку.
ФК 06	Здатність до постійного моніторингу та своєчасного і повного застосування

	знань законодавчих та нормативних документів з питань оподаткування, кредитування, страхування, інвестування, бюджетних відносин, фінансового ринку, монетарної та банківської сфери.
ФК 07	Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування
ФК 08	Здатність складати та аналізувати фінансову звітність (підприємств, банків, страхових компаній, небанківських посередників на грошовому ринку), застосовувати диференційовані теоретико-методичні підходи до оцінювання фінансового стану підприємств, банківських та фінансових установ
ФК 09	Здатність виконувати контрольні функції, функції нагляду та аудиту у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
ФК 10	Здатність здійснювати ефективні комунікації, налагоджувати продуктивні зв'язки у сфері фінансових відносин, довготривалої співпраці із партнерами, споживачами, фінансовими посередниками, інвесторами, фінансово-кредитними установами, страховими компаніями на засадах діючих законодавчих норм і положень договірної права
ФК 11	Здатність генерувати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення
ФК 12	Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Центральний банк і грошово-кредитна політика» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 1.6. Історія економіки та економічної думки

ОК 2.1. Вступ до спеціальності: фінанси, банківська справа та страхування

ОК 1.7. Політична економія

ОК 1.13. Економіко-математичні методи та моделі

ОК 2.4. Гроші і кредит

ОК 2.5. Статистика

ОК 1.14. Макроекономіка

ВК 2.1. Сучасні економічні теорії

ВК 2.2. Економічна статистика

ОК 2.10. Фінанси

ОК 2.13. Банківська система

ВК 2.4. Фінансове право

ВК 2.5. Міжнародні фінанси

ОК 2.15. Інвестування

ВК 2.7. Банківські операції

ОК 2.18. Фінансовий ринок

ВК 2.11. Біржова діяльність та операції з цінними паперами

ВК 2.12. Інформаційні системи і технології у фінансово-кредитній сфері

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Центральний банк і грошово-кредитна політика», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних	ПР01

рівнях економічних систем.	
Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.	ПР02
Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.	ПР04
Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).	ПР05
Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.	ПР07
Формувати й аналізувати фінансову звітність підприємств, банків, фінансових установ, правильно інтерпретувати отриману інформацію, робити за результатами її аналізу ґрунтовні та грамотні висновки.	ПР08
Формувати й аналізувати фінансову звітність підприємств, банків, фінансових установ, правильно інтерпретувати отриману інформацію, робити за результатами її аналізу ґрунтовні та грамотні висновки.	ПР09
Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.	ПР10
Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування	ПР11
Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.	ПР14
Володіти навичками моніторингу, збору та систематизації статистичної та аналітичної інформації з макроекономічних, фінансових, монетарних процесів та вміти її застосовувати в практичній діяльності банківських, фінансових установ, інших суб'єктів господарської діяльності.	ПР21

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Центральний банк і грошово-кредитна політика»:

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем у процесі розробки та проведення монетарної політики й регулювання банківської діяльності.	ПР01
Знати і розуміти теоретичні основи та принципи монетарної політики, особливості функціонування центральних банків.	ПР02
Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансових ринків, банківської та грошової систем.	ПР04
Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, фінансові ринки, банківська система, монетарна сфера).	ПР05
Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та монетарної політики.	ПР07

Формувати й аналізувати фінансову звітність, банків, фінансових установ, центрального банку, правильно інтерпретувати отриману інформацію, робити за результатами її аналізу ґрунтовні та грамотні висновки.	ПР09
Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію щодо стану монетарної сфери та банківської системи, розраховувати показники, що характеризують стан банківської та грошової системи	ПР10
Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, монетарного сектору, банківської системи	ПР11
Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.	ПР14
Володіти навичками моніторингу, збору та систематизації статистичної та аналітичної інформації з макроекономічних, фінансових, монетарних процесів та вміти її застосовувати в практичній діяльності банківських, фінансових установ	ПР21

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК І ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА”

Модуль 1. Статус центральних банків. Емісія грошей та грошово-кредитна (монетарна) політика.

Вступ

Предмет і завдання курсу. Місце курсу в загальноєкономічній підготовці бакалаврів.

Тема 1. Статус та основні напрями діяльності центральних банків (ЦБ).

Статус та організація НБУ

Держава і її представницькі органи як суб'єкти грошово-кредитної політики (ГКП). ЦБ (центральні банки) і їх визначальна роль у проведенні грошово-кредитної та валютної політики. Історія розвитку ЦБ. Статус ЦБ у світовій практиці. Законодавство про ЦБ. Взаємозв'язок ЦБ з органами державної влади і незалежність ЦБ. Політична та економічна незалежність ЦБ.

Статус і незалежність НБУ, визначені законом України «Про Національний банк України».

Функції ЦБ: регулюючі, контрольні, обслуговуючі. Основні функції НБУ.

Загальна характеристика та види операцій центрального банку. Загальна характеристика балансу ЦБ. Пасиви балансу – головна частина пропозиції грошей.

Тема 2. Емісія грошей та регулювання готівкового грошового обігу.

Центральний банк — емісійний центр держави. Емісія грошей в історичному плані як найдавніша функція центральних емісійних банків. Фідуціарний характер сучасної емісії.

Діяльність центрального банку, пов'язана з емісією грошових знаків — готівки (готівкова емісія), діяльність, пов'язана з емісією депозитних грошей (кредитна, або безготівкова емісія). Монопольний характер емісії готівкових грошових знаків.

Вторинний характер готівкової емісії центрального банку відносно його безготівкової емісії. Повноваження НБУ як емісійного центру держави.

Роль центрального банку у формуванні пропозиції грошей. Первинна емісія грошей центральним банком. Канали сучасної емісії банкнот. Роль комерційних банків у формуванні пропозиції грошей (вторинна емісія).

Функціональні форми грошей. Грошові агрегати. Структура грошової маси. Грошові агрегати банківської системи України. Структура грошової маси в Україні і проблеми її регулювання. Показники швидкості обігу грошей і монетизації ВВП, їх економічний зміст і значення в регулюванні макроекономічних процесів.

Регламентация обороту готівки у позабанківській сфері, основні принципи організації обороту готівки суб'єктами господарювання.

Регулювання касових операцій банків. Організація емісійно-касової роботи в системі Національного банку України. Прогнозування готівкового обігу. Інкасація та перевезення грошових знаків.

Тема 3. Рефінансування банків. Взаємовідносини НБУ з КБ.

Роль і призначення ЦБ як банку банків, кредитора в останній інстанції. Економічна сутність кредитів ЦБ на макрорівні та мікрорівні, їх види та класифікація. Сутність різних механізмів рефінансування: кредити «овернайт», тендерні кредити, операції РЕПО; стабілізаційні кредити, операції на відкритому ринку з державними цінними паперами, інші механізми рефінансування.

Історія розвитку кредитних відносин НБУ з комерційними банками.

Види кредитів рефінансування, що використовуються НБУ в сучасних умовах: Основні операції з регулювання ліквідності: операції з депозитними сертифікатами НБУ. Інструменти постійного доступу: надання кредитів овернайт та розміщення депозитних сертифікатів НБУ овернайт. Інші інструменти: тендери з підтримання ліквідності, операції РЕПО.

Регулювання НБУ діяльності комерційних банків. Організація системи банківського регулювання. Державна реєстрація банків. Ліцензування банківської діяльності. Регулювання діяльності комерційних банків за допомогою економічних нормативів. Гарантування банківських вкладів.

Тема 4. Сутність і цілі грошово-кредитної (монетарної) політики (ГКП).

Суть ГКП. ГКП як складова частина макроекономічної політики держави.

Інституційна основа ГКП. Головні макроекономічні завдання ГКП. Фундаментальні теорії ГКП – класична теорія (монетаризм) і кейнсіанство. Сутність та особливості дії передавального механізму грошово-кредитної політики та його ефективність. Стратегічні та тактичні цілі ГКП, проміжні цілі ГКП. Протиріччя стратегічних цілей ГКП. Типи грошово-кредитної політики.

Основні напрями і завдання грошово-кредитної і валютної політики України на сучасному етапі. Проведення політики інфляційного таргетування.

Тема 5. Інструменти грошово-кредитної політики.

Загальна класифікаційна характеристика інструментів грошово-кредитної політики. Ринкові (непрямі) та неринкові (прямі, адміністративні) методи ГКП.

Процентна політика ЦБ. Фактори впливу на офіційну процентну ставку і принципи її встановлення центральним банком. Регулювання офіційної облікової ставки: зміст і вплив на пропозицію грошей. Особливості облікової політики НБУ. Процентна ставка як один з основних монетарних інструментів НБУ за умов інфляційного таргетування. Політика «дорогих» і «дешевих» грошей.

Обов'язкове резервування: зміст і функції. Форми утримання обов'язкових резервів. Обов'язкові резерви як компонент грошового мультиплікатора та фактор впливу на нього. Вплив обов'язкових резервів на пропозицію грошей. Позитивні та негативні риси змін у резервних вимогах.

Операції на відкритому ринку цінних паперів: зміст та класифікація. Наслідки проведення центральними банками операцій на відкритому ринку порівняно з іншими інструментами ГКП. Проблеми застосування операцій на відкритому ринку цінних паперів в Україні.

Заходи адміністративного впливу на стан грошово-кредитного ринку: їх різновиди та особливості. Регулювання %-х ставок по кредитах і депозитах; регулювання кількісних параметрів кредиту; проведення селективної монетарної політики; регулювання активів комерційних банків.

Тема 6. Механізм реалізації грошово-кредитної політики. Регулювання пропозиції грошей.

Шляхи залучення депозитів комерційними банками, їх вплив на обсяги і структуру пропозиції грошей. Прийняття депозитів у вигляді готівки, у вигляді чека, шляхом видачі позик і через операції на відкритому ринку.

Мультиплікативне розширення і згорання депозитів і кредитів. Суть, дії мультиплікативного механізму. Модель впливу зростання резервів на депозити та умови її функціонування. Мультиплікатор (коефіцієнт експансії депозитних вкладів $m = \frac{1}{r}$;

Складніша форма мультиплікативного ефекту $D = \frac{R}{r}$). Зміни пропозиції грошей за рахунок змін обов'язкового резервного співвідношення і зміни резервів.

Фактори, які обмежують розширення депозитів. Відтік готівки і фактори, що на нього впливають: рівень доходів населення, очікувана віддача одних активів порівняно з іншими, інше. Обсяги надлишкових резервів, які банк не використовує як кредитні ресурси, і вплив на них ринкової процентної ставки, очікуваного відтоку депозитів. Обов'язкові резерви, що формуються по строкових і ощадних вкладах.

Грошова база (монетарна база). Складові грошової бази. Вплив центрального банку на структуру і обсяги грошової бази. Використання центральним банком 2-х основних інструментів для впливу на грошову базу: операції на відкритому ринку і резервних вимог.

Грошові мультиплікатори m_1, m_2 . Зв'язок грошової бази і грошової маси через грошовий мультиплікатор $M = MB \times m$. Формули грошового мультиплікатора m_1 , та m_2 . Фактори, що впливають на грошовий мультиплікатор m_1 і m_2 .

Модуль 2. Валютна політика. ЦБ як банкір, фінансових агент уряду та організатор платіжної системи.

Тема 7. Валютна політика і валютне регулювання.

Зміст валютної політики, її місце у системі макроекономічної політики держави і зв'язок з грошово-кредитною політикою. Законодавчі і нормативні документи, що регламентують проведення валютної політики. Елементи валютної політики: суб'єкти валютних відносин, їх права та обов'язки; статус національної валюти; режим визначення та регулювання валютного курсу; механізм утворення і використання офіційних золотовалютних резервів; валютне регулювання і валютний контроль; міжнародна валютна співпраця та участь у міжнародних валютно-фінансових організаціях.

Форми валютної політики: поточна і довгострокова (структурна) політика. Механізм проведення валютної політики. Дисконтна, девізна політика, валютні інтервенції, валютні обмеження, диверсифікація валютних резервів, регулювання ступеня конвертованості валют, режиму валютних курсів, девальвація і ревальвація.

Зміст і загальна характеристика валютних обмежень. Цілі проведення валютних обмежень, їх принципи. Дві основні сфери валютних обмежень: 1) поточні операції платіжного балансу; 2) фінансові операції платіжного балансу. Форми валютних обмежень за поточними операціями платіжного балансу; форми валютних обмежень за фінансовими операціями платіжного балансу. Особливості здійснення валютних обмежень в Україні. Регулювання НБУ поточних валютних операцій і операцій, пов'язаних з рухом капіталу.

Режими конвертованості валют: повна і часткова конвертованість. Проблеми переходу до конвертованості валют з урахуванням світового досвіду. Приєднання України до VIII статті Статуту МВФ і проголошення гривні частково конвертованою валютою (конвертованою за поточними операціями платіжного балансу).

Тема 8. Регулювання валютних курсів і офіційних золотовалютних резервів.

Режими валютних курсів: уніфіковані і множинні; плаваючі, фіксовані, регульовані. Особливості, переваги і недоліки різних режимів валютних курсів.

Регулювання валютних курсів. Валютні інтервенції: зміст, загальна характеристика, особливості. Ефективність валютних інтервенцій. Вплив валютних інтервенцій на грошову базу і на пропозицію грошей. Валютні стерилізації: зміст і мета їх здійснення. Ревальвація і девальвація: можливості проведення їх центральними банками.

Поняття офіційних золотовалютних резервів та їх складові. Призначення офіційних золотовалютних резервів. Особливості формування офіційних золотовалютних резервів на сучасному етапі. Критерії визначення достатності офіційних золотовалютних резервів. Залежність рівня офіційних валютних резервів країни від: стану платіжного балансу, режиму валютного контролю і валютних обмежень, інвестиційного клімату, характеру інтервенційної політики та валютного ринку, режиму валютного курсу. Особливості формування золотовалютних резервів в Україні.

Тема 9. Центральний як банк банків і фінансовий агент уряду.

Касове виконання державного бюджету. Роль і функції ЦБ як банкіра уряду. Сутність і зміст процесу касового виконання держбюджету. Системи касового виконання: банківська, казначейська, змішана.

Обслуговування центральним банком внутрішнього державного банку. Склад внутрішнього державного боргу. Внутрішній національний борг України. Боргові зобов'язання уряду. ОВДП. Обов'язки НБУ як посередника на ринку облігацій. Проведення аукціонів по розміщенню ДЦП.

Обслуговування державного зовнішнього боргу. Складові державного зовнішнього боргу. Прямий та умовний державний зовнішній борг.

Роль і функції НБУ у співпраці України з МВФ, СБ, ЄБРР. Управління зовнішнім боргом і функції НБУ в цьому процесі.

Тема 10. Місце і роль ЦБ в організації та регулюванні платіжних систем.

Економічна сутність і необхідність міжбанківських розрахунків. Проблеми організації міжбанківських розрахунків.

Класифікація і характеристика міжбанківських розрахунків. Моделі функціонування міжбанківських розрахунків. Міжбанківські кореспондентські відносини. Рахунки-лоро і рахунки – ностро. Розрахунки через кореспондентські рахунки, що відкриваються в установах центральних банків. Особливості рахунків - лоро для банків, що відкриваються у центральних банках.

Розрахунки через клірингові установи, чисті розрахунки (платежі нетто). Зміст системи клірингу. Види клірингу. Еволюція міжбанківських розрахунків в Україні та її етапи. Недоліки і переваги різних моделей міжбанківських розрахунків.

Організація роботи в Системі термінових переказів (СТП). Характеристика моделей обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку в Системі електронний міжбанківських платежів (СЕМП). Система електронних платежів (СЕП) НБУ, її зміст, сутність і завдання. Складові СЕП. Учасники СЕП.

Національна система масових електронних платежів (НСМЕП).

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п(с)	лаб	інд	с.р.	л		п(с)	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Статус та основні напрями діяльності центральних банків (ЦБ). Статус та організація НБУ	8	2	2	-	-	4	11	1	-	-	-	10
Тема 2. Емісія грошей та регулювання	8	2	2	-	-	4	8	2	-	-	-	6

готівкового грошового обігу.													
Тема 3. Рефінансування банків. Взаємовідносини НБУ з КБ.	8	2	2	-	-	4	4	-	-	-	-	-	4
Тема 4. Сутність і цілі грошово-кредитної (монетарної) політики (ГКП).	6	2	2	-	-	2	7	-	1	-	-	-	6
Тема 5. Інструменти грошово-кредитної політики.	8	2	2	-	-	4	11	1	-	-	-	-	10
Тема 6. Механізми реалізації грошово-кредитної політики та формування пропозиції грошей.	10	2	2	-	-	4	13	2	1	-	-	-	10
МКР№1		2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Модуль всього 1	48	14	12	-	-	22	54	6	2	-	-	-	46
Тема 7. Валютна політика і валютне регулювання.	15	2	3	-	-	8	14	1	1	-	-	-	12
Тема 8. Регулювання валютних курсів та офіційних золотовалютних резервів.	12	2	2	-	-	8	12	1	-	-	-	-	11
Тема 9. ЦБ як банкір і фінансовий агент уряду.	8	2	2	-	-	4	5	-	1	-	-	-	4
Тема 10. Місце і роль ЦБ в організації та регулюванні платіжних систем.	7	2	1	-	-	4	5	-	-	-	-	-	5
МКР№2		2											
Модуль 2	42	10	8	-	-	24	36	2	2	-	-	-	32
Усього годин	90	24	20	-	-	46	90	8	4	-	-	-	78

7. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

№ п / п	Тема і план	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	<p>Статус та основні напрями діяльності центральних банків (ЦБ). Статус та організація НБУ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суб'єкти реалізації грошово-кредитної політики. Центральний банк як головний орган реалізації ГКП. 2. Статус і незалежність центральних банків. 3. Утворення НБУ, принципи його організації та основи діяльності. 4. Функції центральних банків. Функції НБУ. 5. Особливості виникнення та розвитку ЦБ. 6. Операції та загальна характеристика балансу ЦБ. Основні статті балансу центрального банку та їх вплив на пропозицію грошей. <p>Практичні завдання: оцінка балансу ЦБ, аналіз основних його статей, визначення категорії «грошова база» і «грошова маса».</p>	2	-
2	<p>Емісія грошей та регулювання готівкового грошового обігу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. НБУ – емісійний центр держави та організатор грошового обігу. 2. Грошові агрегати, структура грошової маси. 3. Грошові агрегати банківської системи України. 4. Швидкість обігу грошей, коефіцієнт монетизації ВВП, їх розрахунок і значення. 5. Регламентація обороту готівки у позабанківській сфері. 6. Регулювання касових операцій банків. Організація емісійно-касової роботи в системі Національного банку України. <p>Практичні завдання: визначення складу і структури грошової маси; розрахунок показників швидкості обігу грошової одиниці та показника монетизації ВВП.</p>	2	-
3	<p>Рефінансування банків. Взаємовідносини НБУ з КБ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суть і значення кредитів, що надаються центральними банками комерційним банкам. 2. Розвиток кредитних відносин НБУ з комерційними банками. 3. Основні операції НБУ з регулювання ліквідності. 4. Операції РЕПО, їх сутність і значення у механізмах рефінансування. 5. Депозитні сертифікати НБУ як інструмент грошово-кредитної політики. 6. Основні напрями з регулювання НБУ діяльності КБ. <p>Практичні завдання: ознайомлення з механізмами рефінансування в Україні.</p>	2	-
4	<p>Сутність і цілі грошово-кредитної політики.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та інституційна основа ГКП. 2. Суть, стратегічні і тактичні цілі грошово-кредитної політики. 3. Основні теорії грошово-кредитної політики. 4. Основні напрями і завдання ГКП НБУ на сучасному етапі. Політика інфляційного таргетування. <p>Практичне завдання: ознайомлення та аналітична оцінка</p>	2	1

	“Основних засад грошово-кредитної політики НБУ” (на відповідний період).		
5	Інструменти грошово-кредитної політики. <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація та загальна характеристика інструментів і методів ГКП. 2. Регулювання офіційної облікової ставки і її вплив на пропозицію грошей. Роль ОС за режиму ІТ. 3. Обов’язкове резервування як інструмент ГКП. 4. Операції на відкритому ринку цінних паперів. 5. Монетарні інструменти прямої дії. <p>Практичні завдання: визначення сум обов’язкових резервів; вплив зміни обов’язкових резервів на кредитну спроможність банків.</p>	2	-
6	Механізм реалізації грошово-кредитної політики. Регулювання пропозиції грошей. <ol style="list-style-type: none"> 1. Шляхи залучення (створення) депозитів комерційними банками. 2. Мультиплікативне розширення і згортання депозитів і кредитів 3. Фактори, які обмежують розширення депозитів. 4. Грошова база і контроль за нею з боку центрального банку. 5. Грошові мультиплікатори $m1$ та $m2$. <p>Практичні завдання: шляхи залучення депозитів комерційними банками; дія ефекту мультиплікації; вплив різних інструментів ГКП на пропозицію грошей; відображення за допомогою Т – рахунків впливу різних інструментів ГКП на обсяги резервів у банківській системі; розрахунок мультиплікатора $m1$ та $m2$.</p>	2	1
	Модуль 1	12	2
7	Валютна політика і валютне регулювання. <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст, форми, принципи та інструменти валютної політики і валютного регулювання. 2. Загальна характеристика, зміст і мета застосування валютних обмежень. 3. Завдання і повноваження ЦБ у сфері валютного регулювання та нагляду. 4. Режимі конвертованості валют і конвертованість гривні. 5. Напрями лібералізації валютного законодавства та валютних операцій в Україні. 	3	1
8	Регулювання валютних курсів та офіційних золотовалютних резервів. <ol style="list-style-type: none"> 1. Режимі валютних курсів. 2. Регулювання валютних курсів. 3. Офіційні золотовалютні резерви: зміст і загальна характеристика. 4. Управління золотовалютними резервами. <p>Практичні завдання: вплив валютних інтервенцій центрального банку на динаміку валютного курсу і на пропозицію грошей; стерилізовані валютні інтервенції.</p>	2	-
9	Центральний банк як банків і фінансовий агент уряду. <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні напрями діяльності ЦБ з обслуговування уряду. 2. Забезпечення касового виконання ДБ. 3. Роль НБУ в управлінні внутрішнім державним боргом. 	2	1

	<p>4. Зовнішній борг та роль ЦБ в його управлінні.</p> <p>5. Проблеми управління та обслуговування державного боргу України.</p>		
10	<p>Місце і роль ЦБ в організації та регулюванні платіжних систем.</p> <p>1. Загальні вимоги щодо організації та регулювання платіжної системи.</p> <p>2. Система електронних міжбанківських платежів (СЕМП) Національного банку України.</p> <p>3. Система електронних платежів (СЕР) Національного банку України.</p> <p>4. Організація роботи в Системі термінових переказів (СТП).</p> <p>5. Характеристика моделей обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку в СЕМП.</p> <p>6. Національна система масових електронних платежів (НСМЕП).</p>	1	-
	Модуль 2	8	2
	Всього	20	4

8.САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

№ п/п	Тема і план	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	<p>Статус та основні напрями діяльності центральних банків (ЦБ). Статус та організація НБУ</p> <p>1. Суб'єкти реалізації грошово-кредитної політики. Центральний банк як головний орган реалізації ГКП.</p> <p>2. Статус і незалежність центральних банків.</p> <p>3. Утворення НБУ, принципи його організації та основи діяльності.</p> <p>4. Функції центральних банків. Функції НБУ.</p> <p>5. Особливості виникнення та розвитку ЦБ.</p> <p>6. Операції та загальна характеристика балансу ЦБ. Основні статті балансу центрального банку та їх вплив на пропозицію грошей.</p> <p>Практичні завдання: оцінка балансу ЦБ, аналіз основних його статей, визначення категорії «грошова база» і «грошова маса».</p>	4	10
2	<p>Емісія грошей та регулювання готівкового грошового обігу.</p> <p>1. НБУ – емісійний центр держави та організатор грошового обігу.</p> <p>2. Грошові агрегати, структура грошової маси.</p> <p>3. Грошові агрегати банківської системи України.</p> <p>4. Швидкість обігу грошей, коефіцієнт монетизації ВВП, їх розрахунок і значення.</p> <p>5. Регламентация обороту готівки у позабанківській сфері.</p> <p>6. Регулювання касових операцій банків. Організація емісійно-касової роботи в системі Національного банку України.</p> <p>Практичні завдання: визначення складу і структури грошової маси; розрахунок показників швидкості обігу грошової одиниці та</p>	4	6

	показника монетизації ВВП.		
3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Суть і значення кредитів, що надаються центральними банками комерційним банкам. 2. Розвиток кредитних відносин НБУ з комерційними банками. 3. Основні операції НБУ з регулювання ліквідності. 4. Операції РЕПО, їх сутність і значення у механізмах рефінансування. 5. Депозитні сертифікати НБУ як інструмент грошово-кредитної політики. 6. Основні напрями з регулювання НБУ діяльності КБ. <p>Практичні завдання: ознайомлення з механізмами рефінансування в Україні; вивчення Інструкції «Про порядок регулювання діяльності комерційних банків».</p>	4	4
4	<p>Сутність і цілі грошово-кредитної політики.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та інституційна основа ГКП. 2. Суть, стратегічні і тактичні цілі грошово-кредитної політики. 3. Основні теорії грошово-кредитної політики. 4. Основні напрями і завдання ГКП НБУ на сучасному етапі. Політика інфляційного таргетування. <p>Практичне завдання: ознайомлення та аналітична оцінка “Основних засад грошово-кредитної політики НБУ” (на відповідний період).</p>	2	6
5	<p>Інструменти грошово-кредитної політики.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація та загальна характеристика інструментів і методів ГКП. 2. Регулювання офіційної облікової ставки і її вплив на пропозицію грошей. Роль ОС за режиму ІТ. 3. Обов’язкове резервування як інструмент ГКП. 4. Операції на відкритому ринку цінних паперів. 5. Монетарні інструменти прямої дії. <p>Практичні завдання: визначення сум обов’язкових резервів; вплив зміни обов’язкових резервів на кредитну спроможність банків.</p>	4	10
6	<p>Механізм реалізації грошово-кредитної політики. Регулювання пропозиції грошей.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шляхи залучення (створення) депозитів комерційними банками. 2. Мультиплікативне розширення і згортання депозитів і кредитів 3. Фактори, які обмежують розширення депозитів. 4. Грошова база і контроль за нею з боку центрального банку. 5. Грошові мультиплікатори m_1 та m_2. <p>Практичні завдання: шляхи залучення депозитів комерційними банками; дія ефекту мультиплікації; вплив різних інструментів ГКП на пропозицію грошей; відображення за допомогою Т – рахунків впливу різних інструментів ГКП на обсяги резервів у банківській системі; розрахунок мультиплікатора m_1 та m_2.</p>	4	10
	Модуль 1	22	46
7	<p>Валютна політика і валютне регулювання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст, форми, принципи та інструменти валютної політики і валютного регулювання. 2. Загальна характеристика, зміст і мета застосування валютних обмежень. 3. Завдання і повноваження ЦБ у сфері валютного 	8	12

	регулювання та нагляду. 4. Режими конвертованості валют і конвертованість гривні. 5. Проблеми конвертованості національної грошової одиниці.		
8	Регулювання валютних курсів та офіційних золотовалютних резервів. 1. Режими валютних курсів. 2. Регулювання валютних курсів. 3. Офіційні золотовалютні резерви: зміст і загальна характеристика. 4. Управління золотовалютними резервами. Практичні завдання: вплив валютних інтервенцій центрального банку на динаміку валютного курсу і на пропозицію грошей; стерилізовані валютні інтервенції.	8	11
9	Центральний банк як банків і фінансовий агент уряду. 1. Основні напрями діяльності ЦБ з обслуговування уряду. 2. Забезпечення касового виконання ДБ. 3. Роль НБУ в управлінні внутрішнім державним боргом. 4. Зовнішній борг та роль ЦБ в його управлінні. 5. Проблеми управління та обслуговування державного боргу України.	4	4
10	Місце і роль ЦБ в організації та регулюванні платіжних систем. 1. Загальні вимоги щодо організації та регулювання платіжної системи. 2. Система електронних міжбанківських платежів (СЕМП) Національного банку України. 3. Система електронних платежів (СЕП) Національного банку України. 4. Організація роботи в Системі термінових переказів (СТП). 5. Характеристика моделей обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку в СЕМП. 6. Національна система масових електронних платежів (НСМЕП).	4	5
	Модуль 2	24	32
	Всього	46	78

9. ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ.

Практичні завдання до теми 1.

1. Проаналізувати баланс ЦБ за три роки. Зробити висновки.

Баланс центрального банку, млн.грн., на поч. року

Найменування статті	1-ий рік		2-ий рік		3-ій рік	
	сума	частка (в активах/ пасивах), %	сума	частка (в активах/ пасивах), %	сума	частка (в активах/ пасивах), %
Активи						
Кошти та депозити в іноземній валюті	14966	30,6	23317	40,7	78735	63,8
Цінні папери нерезидентів	-	-	-	-	20259	16,4
Авуари в СПЗ	1330	2,7	151	0,3	5	0,0
Монетарне золото	711	1,6	935	1,6	1393	1,1

Цінні папери Уряду	9343	19,1	9042	15,8	439	0,4
Кредити Уряду	10478	21,4	10522	18,4	-	-
Кредити банкам та іншим позичальникам	472	1,0	879	1,5	698	0,6
Внутрішній державний борг	-	-	-	-	9225	7,5
Нараховані доходи	47	0,1	99	0,2	-	-
Внески в рахунок квоти МВФ	9136	18,7	9946	17,4	9903	8,0
Основні засоби та нематеріальні активи	1235	2,5	1370	2,4	2148	1,7
Інші активи	1273	2,6	1009	1,7	558	0,5
Усього активів	48991	100,0	57270	100,0	123362	100,0
Зобов'язання						
Банкноти та монети в обігу	20224	41,3	27703	48,4	65409	53,0
Кошти банків	2989	6,1	3264	5,7	17783	14,4
Кошти Уряду та інших клієнтів	1503	3,1	2397	4,2	18559	15,0
Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету	192	0,4	88	0,2	-	-
Нараховані витрати	55	0,1	46	0,1	-	
Цінні папери власного боргу (депозитні сертифікати, емітовані НБУ)	1850	3,8	-	-	2427	2,0
Кредити отримані	321	0,7	301	0,5	335	0,3
Заборгованість перед МВФ	19262	39,3	19951	34,7	15943	12,9
Інші зобов'язання	862	1,7	828	1,5	121	0,1
Усього зобов'язань	47258	96,5	54578	95,3	120577	97,7
Власний капітал						
Статутний капітал	10	0,0	10	0,0	10	0,0
Фонди та інші резерви	1357	2,8	1487	2,6	2729	2,2
Резерв переоцінки іноз. валюти та банківських металів	299	0,6	1129	2,0	-716	-0,5
Резерв переоцінки основних засобів	67	0,1	66	0,1	762	0,6
Усього власного капіталу	1733	3,5	2692	4,7	2786	2,3
Усього пасивів	48991	100,0	57270	100,0	123362	100,0

2. Скласти баланс ЦБ на підставі таких даних (млн. грн.) Розрахувати та проаналізувати структуру активів і пасивів балансу, зробити висновки.

Кредити, надані уряду	9743,4
Цінні папери власного боргу	154,6
Кошти та депозити, залучені від банків	2280,2

Монетарне золото	243,6
Вимоги до МВФ	10145,5
Статутний капітал	5,0
Цінні папери уряду	9845,2
Основні засоби	990,8
Кредити, надані комерційним банкам	1002,1
Заборгованість перед МВФ	24413,3
Кошти та депозити, що розміщені	5825,8
Готівкові кошти, випущені в обіг	9923,2
Депозити уряду	630,2
Інші активи	1067,9
Інші зобов'язання	1457,8

3. Проаналізувати консолідований баланс ФРС.

Консолідований баланс Федеральних резервних банків США станом на 12 вересня 2012р., млрд.дол.

№ за/п	Активи			№ за/п	Пасиви		
	Стаття	Сума	Стр-ра, %		Стаття	Сума	Стр-ра, %
1	Рахунок золотих сертифікатів	11,0	0,39	1	Банкноти Федерального резерву	1083,8	38,36
2	Спеціальні права запозичень (СПЗ)	5,2	0,18	2	Угоди про взаємний викуп	93,0	3,29
3	Монети	2,2	0,08	3	Депозити	1581,2	55,97
4	Цінні папери	2581,8	91,38	4	Інші зобов'язання	12,6	0,44
5	Позики	1,9	0,07		Всього зобов'язань	2770,6	99,06
6	СВОПИ	18,9	0,67	5	Власний капітал	54,6	1,94
7	Основні засоби	2,3	0,08				
8	Інші активи	201,9	7,15				
	Всього активів	2825,2	100,0		Всього пасивів	2825,2	100,0

4. Розрахувати структуру активів і пасивів балансу НБУ та зробити висновки за результатами розрахунків.

Баланс Національного банку України, млн.грн., на кін. року

Найменування статті	2013		2014		2016		2017		2018	
	сума	частка, %	сума	частка, %	сума	частка, %	сума	частка, %	сума	частка, %
Активи										
Кошти та депозити в іноземній валюті	58 125		17 338		50958		25168		116707	
Цінні папери нерезидентів	100 580		88 118		275329		414 455		795189 ЦП крім акцій	
Авуари в СПЗ	128		59		73546		60 860			
Монетарне золото	7 893		14 366		24353		28 404		27850	
Цінні папери Уряду	154 134		330 774		394 454		372 697			
Кредити банкам та іншим позичальникам	66 998		81 573		35 456		32 417		65027	
Внутрішній державний борг	2 268		2 180		2 002		1 926			
Внески в рахунок квоти МВФ	16 945		31 344		73 538		80 415			
Основні засоби та нематеріальні активи	7 231		7 196		5 946		5 421			
Інші активи	2 693		4 321		4966		5238			
Акції та інші форми участі в капіталі									399	
Похідні фін. інструменти									692	
Інша дебіт. заборгованість									77914	
Нефінансові активи									13900	
Усього активів	416995		577269		940548		1027001		1097678	
Зобов'язання										
Банкноти та монети в обігу	261870		304811		341 059		361544		40019	
Кошти банків /Депозити (з 2018)	47432		28895		44 305		39994		439 96	
Кошти державних та інших клієнтів	4036		14648		48 549		56124			
Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету	11886		61803		44 379		44614			

Депозитні сертифікати, емітовані НБУ	3126		19609		68 073		67024			
Кредити отримані	-		-		0		2807		2769	
Заборгованість перед МВФ	31140		65615		169757		206245			
Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою					73538		80411			
Інші зобов'язання	1361		1 346		3232		3 308			
Інша кредиторська заборгованість									48770	
СПЗ, отримані в порядку розподілення									3136	
Акції та інші форми участі в капіталі									202987	
Усього зобов'язань	360 851		496 727		792892		862071			
Власний капітал										
Статутний капітал	100		100		100		100			
Загальні та інші резерви	33 474		23 993		54 255		53 053			
Резерв переоцінки активів і зобов'язань	22 542		56 420		93 265		111 740			
Усього власного капіталу	56 116		80 513							
Неконтрольована частка	28		29		36		37			
Усього капіталу	56 144		80 542		147656		164930			
Усього пасивів	416 995		577269		940548		1027001		1097678	

Практичні завдання до теми 2.

1. За наведеними даними розрахувати обсяги та структуру грошової маси і грошових агрегатів на Україні у 1998-2019 рр., (млн. грн., на кінець періоду). Зробити аналіз та прокоментувати отримані результати.

	1998	2000	2004	2008	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1. Гроші поза банками	7158	12799	42345	154759	182990	192665	203245	237777	282947	282673	314392	332 546	363 629	384366
2. Кошти на рахунках і поточних депозитах / з 2003 року - Переказні кошти в національній валюті	3174	7933	24745	70369	106904	118382	119980	146044	152528	189544	215536	269 085	307 656	385677
3. Строкові депозити / з 2003 року – Переказні кошти в іноземній валюті та інші кошти	5100	10655	58393	287400	306947	370755	447901	522416	519874	521594	572463	606926	602487	665178
4. Кошти клієнтів за трастовими операціями банків / з 2003 року – Кошти клієнтів у довірчому управлінні та цінні папери власного боргу банків	274	697	317	3200	1031	3714	2072	2758	1379	250	309	302	3 864	3090
Грошова маса М3	15706	32084	125800	515728	597872	685516	773198	90 995	956728	994061	1102700	1208859	1277636	1438311

2. Використовуючи статистичні дані, розрахувати показники швидкості обігу грошей та монетизації ВВП у 1995-2018 рр. і проаналізувати динаміку цих показників.

Роки/ показники	95	00	02	04	05	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18
ВВП, млрд.грн.	54,5	170,1	225,8	345,1	441,5	948,1	913,3	1079,3	1300,0	1404,7	1465,2	1586,9	1988,5	2383,2	2982,9	3558,7
Грошова маса МЗ, млрд.грн.	6,8	31,5	64,3	125,5	193,1	512,5	484,8	597,9	685,5	773,2	909,0	956,7	994, 1	1102,7	1208,9	1277,6

3. Використовуючи статистичні дані, наведені в таблиці, проаналізувати динаміку показників та дати визначення відповідних категорій.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ВВП України у факт цінах, млрд. грн	1079, 3	1 300,0	1 404,7	1 465,2	1 586,9	1 988,5	2383,2	2982,9	3558,7
Грошова маса МЗ, млрд.грн.	597,9	685,5	773,2	909,0	956,7	994, 1	1102,7	1208,9	1277,6
Рівень монетизації (за МЗ), %	55,4	52,7	55,0	62,0	60,3	50,0	46,3	40,53	
Швидкість обертання грошової маси МЗ, обертів за рік	1,8	1,9	1,8	1,6	1,7	2,0	2,2	2,47	
Грошова база (ГБ), млрд.грн.	225,7	239,9	255,3	307,1	333,2	336,0	381,6	399,1	435,8
Грошовий мультиплікатор (МЗ/ГБ)	2,65	2,86	3,03	2,96	2,87	2,96	2,89	3,03	2,93
Норматив обов'язкового резерву (діапазон, %)	0-7	0-8	0-10	0-15	0-15	3-6,5	3-6,5	3-6,5	3-6,5
Облікова ставка НБУ (на кінець періоду), %	7,75	7,75	7,5	6,5	14,0	22,0	14,0	14,5	18,0

Практичні завдання до теми 3.

1. НБУ продає кредитні ресурси, проводячи процентний тендер, на який виставлені кредитні ресурси в сумі 140 тис грн. Заявки банків на тендер відображені в таблиці: Які заявки і за якою процентною ставкою будуть виконані? У чому сутність процентного тендера?

Банк	Сума заявки, тис. грн.	Запропоновані процентні ставки, %
А	20	12,5
Б	70	12,6
В	30	12,4
Г	40	12,3
Д	50	12,7

1. НБУ продає кредитні ресурси, проводячи кількісний тендер, на який виставлені кредитні ресурси в сумі 150 тис грн. Заявки банків на тендер відображені в таблиці: Які заявки і за якою процентною ставкою будуть виконані? У чому сутність кількісного тендера?

Банк	Сума заявки, тис. грн.
А	100
Б	40
В	60
Г	80
Д	20

2. НБУ продає кредитні ресурси, проводячи процентний тендер, на який виставлені кредитні ресурси в сумі 100 тис грн. Заявки банків на тендер відображені в таблиці: Які заявки і за якою процентною ставкою будуть виконані? В чому суть процентного тендера?

Банк	Сума заявки, тис. грн.	Запропоновані процентні ставки, %
А	20	12,6
Б	70	12,6
В	30	12,4
Г	40	12,3
Д	50	12,7
Е	10	12,7

3. Використовуючи дані офіційного сайту НБУ (<https://bank.gov.ua/> - Монетарна політика) укласти та проаналізувати інформацію про інструменти та обсяги застосування НБУ інструментів рефінансування комерційних банків на сучасному етапі (останні 3-5 років). Зробити висновки за результатами аналізу.

Практичні завдання до теми 4.

1. Використовуючи дані офіційного сайту НБУ (<https://bank.gov.ua/> - Монетарна політика. Стратегічні документи), ознайомитись із змістом основних стратегічних документів НБУ з проведення монетарної політики: Основні засади грошово-кредитної політики на 2020 рік та середньострокову перспективу та Стратегія монетарної політики Національного банку України. За результатами укласти таблиці (в довільній формі), в яких відобразити назви основних розділів відповідних документів, коротко їх зміст і цілі, а також інструменти монетарної політики, які передбачені цими документами. Зробити висновки за результатами аналізу.
2. Використовуючи дані офіційного сайту НБУ (<https://bank.gov.ua/> - Монетарна політика), дати характеристику режиму інфляційного таргетування, який використовується НБУ на

сучасному етапі (сутність, кількісні та якісні параметри, цілі, строки реалізації, інструменти досягнення тощо). Результати оформити в довільній формі (у вигляді таблиці чи в текстовому форматі.)

Практичні завдання до теми 5.

1. Норма резервування за депозитами до вимоги складає 12%, за строковими депозитами – 7%. Період резервування – 5 днів. Залишки коштів на строкових депозитних рахунках (ЗКСР), на поточних депозитних рахунках (ЗКПР) та на резервному рахунку в центральному банку (КРР) становлять:

Дні періоду	1	2	3	4	5
ЗКСР	50	100	100	100	50
ЗКПР	50	20	10	20	50
КРР	5	20	10	5	10

Чи дотримується даний комерційний банк норми обов'язкового резервування? Чому? Відповідь пояснити.

1. Норма резервування дорівнює 10% за всіма видами залучених банком коштів. Період резервування – 5 днів. Залишки коштів на всіх видах рахунків клієнтів (КРК) та на резервному рахунку в центральному банку (КРР) становили:

Дні періоду	1	2	3	4	5
КРК	100	120	110	120	100
КРР	5	20	10	5	10

Чи дотримується даний комерційний банк норми обов'язкового резервування? Чому? Відповідь пояснити.

2. Депозити банку становлять 20 тис.грн. Сума фактичного резерву – 6 тис.грн. Норма обов'язкового резервування – 25%. В якому обсязі може надати кредит даний комерційний банк і банківська система в цілому з урахування ефекту мультиплікатора? Як зміниться здатність банку і банківської системи в цілому надавати кредити, якщо норма обов'язкового резервування зросте до 30%? До 40%? Знизиться до 15%?
3. Використовуючи дані офіційного сайту НБУ (<https://bank.gov.ua/> - Монетарна політика) укласти та проаналізувати інформацію про особливості та обсяги застосування НБУ інструментів монетарної політики на сучасному етапі (останні 3-5 років). Зробити висновки за результатами аналізу.

Практичні завдання до теми 6.

1. Відобразити за допомогою Т-рахунку прийняття банком депозиту у вигляді готівки в сумі 1млн.500 тис. грн. Пояснити, як ця операція впливає на пропозицію грошей.
2. Відобразити за допомогою Т-рахунку прийняття банком депозиту у вигляді чека на суму 350 грн. Пояснити, як ця операція впливає на пропозицію грошей.
3. Відобразити за допомогою Т-рахунку розширення депозитів шляхом операцій на відкритому ринку цінних паперів. Пояснити, як ця операція впливає на пропозицію грошей, якщо операції на відкритому ринку були здійснені в сумі 1 млн. грн.
4. В результаті зниження облікової ставки НБУ комерційні банки створюють додатковий попит на кредитні ресурси НБУ в сумі 300 тис. грн. Відобразити за допомогою Т-рахунку, як в результаті такого зростання першопочаткових резервів зростуть депозити та кредити в банківській системі в цілому? (з урахуванням ефекту кредитного мультиплікатора), $r = 10\%$.

5. Обсяг грошової маси становить на кінець року 72 млрд. грн. На початку наступного року центральний банк надав кредит комерційним банкам у розмірі 0,7 млрд. грн. і встановив норму обов'язкового резервування у розмірі 25%. Як зміниться обсяг грошової маси в країні з урахуванням ефекту мультиплікатора?
6. В результаті підвищення облікової ставки НБУ комерційні банки зменшують попит на кредитні ресурси НБУ в сумі 300 тис. грн. Як в результаті такого зменшення першопочаткових резервів скоротяться депозити та кредити в банківській системі в цілому? (з урахуванням ефекту кредитного мультиплікатора) $r = 10\%$.
7. В результаті зниження облікової ставки НБУ комерційні банки створюють додатковий попит на кредитні ресурси НБУ в сумі 250 тис. грн. Як в результаті такого зростання першопочаткових резервів зростуть депозити та кредити в банківській системі в цілому? (з урахуванням ефекту кредитного мультиплікатора) $r = 10\%$.
8. НБУ купує на фондовому ринку цінні папери на суму 550 тис.грн. Відобразити за допомогою Т-рахунку вплив цієї операції на обсяг резервів і депозитів у банківській системі ($r = 15\%$) з урахуванням ефекту кредитного мультиплікатора.
9. Депозити банку А становлять 500 тис. грн. Відобразити а допомогою Т-рахунку вплив зміни рівня обов'язкових резервів з 10% до 11% на обсяги резервів і депозитів банку А і банківської системи в цілому, якщо вона складається з 11 банків, кожен з яких першопочатково зберігає 500 тис. грн. у вигляді депозитів і 50 тис. грн. у вигляді обов'язкових резервів.

10. За наведеними даними (табл.) розрахувати фактичний та нормативний грошовий мультиплікатор в Україні у 2010-2019рр. Зробити висновки за результатами розрахунків.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Грошова маса МЗ, млрд.грн.	597,9	685,5	773,2	909,0	956,7	994, 1	1102,7	1208,9	1277,6	1438,3
Грошова база (МБ), млрд.грн.	225,7	239,9	255,3	307,1	333,2	336,0	381,6	399,1	435,8	477,5
Норматив обов'язкового резерву (діапазон, %)	0-7	0-8	0-10	0-15	0-15	3-6,5	3-6,5	3-6,5	3-6,5	3-6,5 / 0-10
Грошовий мультиплікатор нормат. (1/г)										
Грошовий мультиплікатор факт. (МЗ/ГБ)										

Практичні завдання до теми 8.

1. НБУ придбав долари на суму 200 тис. грн. на міжбанківському валютному ринку, працюючи в напрямі девальвації гривні. Відобразити за допомогою Т-рахунку вплив такої валютної інтервенції НБУ на стан внутрішніх грошових резервів банківської системи.
2. НБУ продав долари на суму 100 тис. грн. на міжбанківському валютному ринку, працюючи в напрямі ревальвації гривні. Відобразити за допомогою Т-рахунку вплив такої валютної інтервенції НБУ на стан внутрішніх грошових резервів банківської системи.
3. НБУ придбав на міжбанківському валютному ринку долари на суму 100 тис. грн. Дана валютна інтервенція збільшує резерви комерційних банків у гривні. Відобразити за допомогою Т-рахунку зміст і результати стерилізації, яку проводить НБУ з метою виключення впливу внутрішньої грошово-кредитної політики на зовнішню.
4. НБУ продав на міжбанківському валютному ринку долари на суму 100 тис. грн. Дана валютна інтервенція зменшує резерви комерційних банків. Відобразити за допомогою Т-рахунку зміст та результати стерилізації, що її проводить НБУ з метою виключення впливу внутрішньої грошово-кредитної політики на зовнішню.

10. ЗРАЗКИ МОДУЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ.

Модульна контрольна робота №1

ВАРІАНТ 1

I. РОЗКРИЙТЕ СУТЬ ПИТАННЯ

1. Суб'єкти реалізації грошово-кредитної політики. Статус центральних банків.
2. Суть і значення кредитів, що надаються центральними банками комерційним банкам.

II. НАЗВІТЬ ТЕРМІН

- Певна структурна складова грошової маси, що має відповідний рівень ліквідності _____
- Кредитна операція, що ґрунтується на двосторонній угоді між НБУ та банком про купівлю НБУ державних цінних паперів із портфеля банку або іноземної валюти з подальшим зобов'язанням банку викупити ці державні цінні папери або іноземну валюту за обумовленою ціною на обумовлену дату _____

III. ДАЙТЕ ВИЗНАЧЕННЯ

- Грошово-кредитна політика
- Емітент
- Активні операції центральних банків

IV. ВИБЕРІТЬ ПРАВИЛЬНУ ВІДПОВІДЬ

1. Один з найстаріших центральних банків світу, який створений у 1694 році:
 - a) Банк міжнародних розрахунків;
 - b) Банк Англії;
 - c) Федеральна резервна система США;
 - d) Європейський центральний банк;
2. В Україні контроль за діяльністю НБУ здійснюють:
 - a) Верховна Рада України та Президент України;
 - b) Уряд України і Президент України;
 - c) Міністерство фінансів України;
 - d) Міжнародний валютний фонд.
3. Основною функцією НБУ згідно із Конституцією та Законом України «Про НБУ» є:
 - a) Проведення грошово-кредитної політики;
 - b) Забезпечення стабільності грошової одиниці України;
 - c) Емісія грошей в обіг;

- d) Валютне регулювання.
- 4. Грошовий мультиплікатор – це:**
- Показник обсягів виданих кредитів;
 - Співвідношення, яке пов'язує зміну у пропозиції грошей з певною зміною у грошовій базі;
 - Норматив обов'язкового резервування;
 - Величина, обернена до облікової ставки НБУ.
- 5. У світовій практиці відомі такі методи фінансування дефіциту бюджету (вибрати найбільш повний варіант відповіді):**
- Податкове, емісійне, боргове фінансування;
 - Фінансування міжнародних валютно-фінансових організацій;
 - Боргове, внутрішнє фінансування;
 - Емісійне фінансування.

ВАРІАНТ 2

I. РОЗКРИЙТЕ СУТЬ ПИТАННЯ

- Особливості виникнення та розвитку центральних банків.
- Сутність та інституційна основа ГКП.

II. НАЗВІТЬ ТЕРМІН

- Процентна ставка, за якою центральні банки надають кредити комерційним банкам, базова ціна національних грошей _____
- Різновид кредиту, що надається під заставу високоліквідних активів, як правило, державних цінних паперів _____

III. ДАЙТЕ ВИЗНАЧЕННЯ

- Монетарна (грошова) база
- Операції РЕПО

- Стратегічні цілі грошово-кредитної політики

IV. ВИБЕРІТЬ ПРАВИЛЬНУ ВІДПОВІДЬ

- Яка із статей відображаються в активі балансу центрального банку:**
 - Резерви комерційних банків;
 - Монетарне золото;
 - Готівка в обігу;
 - Депозитні сертифікати центрального банку.
- До традиційних функцій центральних банків не належать:**
 - Проведення грошово-кредитної політики;
 - Кредитування суб'єктів економіки (фізичних та юридичних осіб);
 - Емісія готівки;
 - Видача кредитів рефінансування комерційним банкам.
- Основною ознакою та функцією, що «виділила» центральні банки серед інших банків, є:**
 - Рефінансування комерційних банків;
 - Виконання функцій агента уряду;
 - Функція єдиного емісійного центру;
 - Функція нагляду за діяльністю банків.
- Згідно із законом України «Про Національний банк України» НБУ:**
 - Має право надавати прямі кредити уряду;
 - Не має права надавати прямі кредити уряду;
 - Може надавати прямі кредити уряду лише в разі, якщо вони спрямовуються на інвестиційні цілі, а не на поточне споживання;
 - Вірної відповіді немає.
- Надлишок коштів над обов'язковими резервами комерційних банків, різниця між фактичними та обов'язковими резервами:**
 - Загальний резерв;

- b) Надлишковий резерв;
- c) Резервний фонд;
- d) Резервний капітал.

Модульна контрольна робота №2.

Варіант 1.

1. Статус центральних банків.
2. Формула швидкості обігу грошей, економічний зміст показника.
3. Сутність операцій РЕПО.
4. Стратегічні цілі ГКП.
5. Сутність селективної ГКП.

Практичне завдання 1

Відобразити за допомогою Т-рахунку розширення депозитів шляхом операцій на відкритому ринку цінних паперів. Пояснити, як ця операція впливає на пропозицію грошей, якщо операції на відкритому ринку були здійснені в сумі 1 млн.грн.

Практичне завдання 2

Норма резервування за депозитами до вимоги складає 12%, за строковими депозитами – 7%. Період резервування – 5 днів. Залишки коштів на строкових депозитних рахунках (ЗКСР), на поточних депозитних рахунках (ЗКПР) та на резервному рахунку в центральному банку (КРР) становлять:

Дні періоду	1	2	3	4	5
ЗКСР	50	100	100	100	50
ЗКПР	50	20	10	20	50
КРР	5	20	10	5	10

Чи дотримується даний комерційний банк норми обов'язкового резервування? Чому? Відповідь пояснити.

Варіант 2.

1. Грошова база і контроль за нею з боку ЦБ.
2. Сутність процесу управління золотовалютними резервами країни.
3. Сутність обслуговування ЦБ зовнішнього державного боргу.
4. Переваги та недоліки режиму фіксованих валютних курсів.
5. Режим конвертованості гривні.

Практичне завдання 1

НБУ продав на міжбанківському валютному ринку долари на суму 100 тис. грн. Дана валютна інтервенція зменшує резерви комерційних банків. Відобразіть за допомогою Т-рахунку зміст і результати стерилізації, що її проводить НБУ з метою виключення впливу внутрішньої грошово-кредитної політики на зовнішню.

Практичне завдання 2

За наведеними даними розрахувати обсяги та структуру грошової маси і грошових агрегатів на Україні за період, (млн. грн., на кінець періоду)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Гроші поза банками	7158	12799	26434	33119	42345	6023 1	74984	111119	154759
2. Кошти на рахунках і поточних депозитах / з 2003 року - Переказні кошти в національній валюті	3174	7933	13810	18421	24745	3834 1	48292	70546	70369
3. Строкові депозити / з 2003 року - Переказні кошти в іноземній валюті та інші кошти	5100	10655	23747	43315	58393	9457 3	136138	209608	287400

4. Кошти клієнтів за трастовими операціями банків / З 2003 року – Кошти клієнтів у довірчому управлінні та цінні папери власного боргу банків	274	697	541	188	317	925	1650	4884	3200
--	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------	------	------

Зробіть аналіз та прокоментуйте отримані результати.

11. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗАМІРУ ПОТОЧНИХ ЗНАНЬ.

Варіант 1.

1. Яка із статей відображаються в активі балансу центрального банку:

- 1) Резерви комерційних банків;
- 2) Монетарне золото;
- 3) Готівка в обігу;
- 4) Депозитні сертифікати центрального банку.

2. Під правовим статусом центрального банку розуміють:

- 1) Його роль і місце в системі інших державних органів, які закріплені на конституційному і законодавчому рівнях;
- 2) Сукупність функцій, що виконують центральні банки;
- 3) Порядок призначення керівництва банку;
- 4) Цілі грошово-кредитної політики.

3. Один з найстаріших центральних банків світу, який створений у 1694 році:

- 1) Банк міжнародних розрахунків;
- 2) Банк Англії;
- 3) Федеральна резервна система США;
- 4) Європейський центральний банк.

4. В Україні контроль за діяльністю НБУ здійснюють:

- 1) Верховна Рада України та Президент України;
- 2) Уряд України і Президент України;
- 3) Міністерство фінансів України;
- 4) Міжнародний валютний фонд.

5. Основною функцією НБУ згідно із Конституцією та Законом України «Про НБУ» є:

- 1) Проведення грошово-кредитної політики;
- 2) Забезпечення стабільності грошової одиниці України;
- 3) Емісія грошей в обіг;
- 4) Валютне регулювання.

6. Джерелами формування статутного капіталу Національного банку України є:

- 1) Кошти акціонерів;
- 2) Доходи його кошторису, а при необхідності - Державний бюджет України;
- 3) Прибуток НБУ;
- 4) Прибутки комерційних банків державної власності.

7. Емісія грошей, не забезпечених золотом:

- 1) Безготівкова емісія;
- 2) Фідуціарна емісія;
- 3) Емісія нерозмінних грошей;
- 4) Емісія грошей, забезпечених товарами.

8. Чинники, що призводять до зменшення співвідношення готівки і депозитних грошей:

- 1) Зростання довіри до банківської системи;
- 2) Зниження очікуваних доходів від розміщення грошей на рахунках у банках;
- 3) Зменшення обсягів кредитування;
- 4) Збільшення кількості банків.

- 9. Кожна країна, що являється членом МВФ, зобов'язана розраховувати цей грошовий агрегат за методикою МВФ:**
- 1) M0;
 - 2) M1;
 - 3) M2;
 - 4) M3.
- 10. В чому полягає сутність кредитів рефінансування на макрорівні:**
- 1) Здійснюється емісія грошей в обіг;
 - 2) Підвищується ліквідність комерційного банку - позичальника;
 - 3) Це створює умови для рестрикції кредитної діяльності банків;
 - 4) Змінюється структура активів банку - позичальника.
- 11. Тендер, на якому комерційні банки пропонують центральному банку процентну ставку, за якою вони погоджуються одержати кредит:**
- 1) Тендер кількісний;
 - 2) Тендер процентний (ціновий);
 - 3) Постійно діюча лінія рефінансування;
 - 4) Тендер комбінований.
- 12. Без якого документу НБУ не надає стабілізаційні кредити комерційним банкам:**
- 1) Звіт про грошові потоки;
 - 2) Програма фінансового оздоровлення, затверджена Радою комерційного банку;
 - 3) Звіт про прибутки;
 - 4) Інформація про дивідендну політику.
- 13. Комплекс взаємозв'язаних, скоординованих на досягнення заздалегідь визначених соціально-економічних цілей, заходів щодо регулювання грошового ринку, які здійснює держава через центральний банк країни:**
- 1) Макроекономічна політика;
 - 2) Грошово-кредитна політика;
 - 3) Фінансова політика;
 - 4) Фіскальна політика.
- 14. Цілі, що визначені як ключові в загальноекономічній політиці держави (зростання виробництва, зростання зайнятості, стабілізація цін, зменшення інфляції, збалансування платіжного балансу), відносять до:**
- 1) Проміжних цілей грошово-кредитної політики;
 - 2) Стратегічних цілей грошово-кредитної політики;
 - 3) Тактичних цілей грошово-кредитної політики;
 - 4) Опосередкованих цілей.
- 15. Один з основних напрямів макроекономічної політики, який зводиться до регулювання податків і урядових видатків з метою забезпечення стабільного економічного розвитку країни:**
- 1) Монетарна політика;
 - 2) Фіскальна політика;
 - 3) Інвестиційна політика;
 - 4) Грошово-кредитна політика.
- 16. Рівень доларизації економіки - це:**
- 1) Відношення грошової маси (M3), що є в обороті на кінець року, до номінального річного обсягу ВВП;
 - 2) Відношення депозитів в іноземній валюті у банківській системі до грошової маси в обороті (M3);
 - 3) Відношення доларової готівки до депозитів у банківській системі;
 - 4) Відношення загальних обсягів готівки у доларах до загальних обсягів депозитів у банківській системі.

- 17. Борговий цінний папір, що випускається НБУ у бездокументарній формі і використовується як один з інструментів грошово-кредитної політики:**
- 1) Депозитний сертифікат;
 - 2) Облігація;
 - 3) ОВДП;
 - 4) Казначейське зобов'язання.
- 18. Облікова (дисконтна) процентна ставка – це:**
- 1) Процентна ставка, за якою комерційні банки обліковують векселі;
 - 2) Процентна ставка, яку центральний банк встановлює за позиками, що надаються комерційним банкам;
 - 3) Процентна ставка, за якою залучаються кошти на депозитні рахунки банків;
 - 4) Процентна ставка, за якою надають кредити комерційні банки.
- 19. Відповідна діяльність центрального банку на валютному ринку з метою регулювання валютного курсу, при якій центральний банк проводить нейтралізуючі операції на відкритому ринку, які залишають грошову масу незмінною:**
- 1) Нестерилізована валютна інтервенція;
 - 2) Стерилізована валютна інтервенція;
 - 3) Операції з валютного регулювання та запровадження валютних обмежень;
 - 4) Встановлення нормативів відкритої валютної позиції.
- 20. Фактором, що буде сприяти підвищенню валютного курсу національної грошової одиниці, є:**
- 1) Зростання облікової ставки центрального банку;
 - 2) Зниження облікової ставки центрального банку;
 - 3) Купівля іноземної валюти центральним банком на внутрішньому ринку;
 - 4) Стабільність обсягів кредитів рефінансування.
- 21. Яким чином діє центральний банк, якщо йому потрібно збільшити масу грошей в обігу:**
- 1) Збільшує облікову ставку;
 - 2) Підвищує норматив обов'язкового резерву;
 - 3) Купує цінні папери на відкритому ринку;
 - 4) Продає цінні папери на відкритому ринку.
- 22. До ринкових інструментів грошово-кредитної політики не відносять:**
- 1) Визначення переліку операцій, видів забезпечення, видача ліцензій на окремі види операцій;
 - 2) Зміна нормативу обов'язкового резервування;
 - 3) Валютні інтервенції;
 - 4) Зміна облікової ставки центрального банку.
- 23. Припинення виконання золотом усіх функцій грошей:**
- 1) Доларизація;
 - 2) Девальвація;
 - 3) Демонетизація;
 - 4) Лібералізація.
- 24. Об'єкти монетарної політики розділяються так:**
- 1) Економічні та правові;
 - 2) Віддалені (кінцеві) та наближені (безпосередні);
 - 3) Фінансові та монетарні;
 - 4) Грошові та негрошові.
- 25. Девальвація – це:**
- 1) Офіційне зниження курсу національної грошової одиниці відносно іноземних валют;
 - 2) Офіційне підвищення курсу національної грошової одиниці відносно іноземних валют;

- 3) Заходи центрального банку, спрямовані на вирівнювання курсів іноземних і національної валют;
 - 4) Інфляція.
- 26. Рівень офіційних валютних резервів залежить, зокрема, від таких факторів:**
- 1) Урівноваженість платіжного балансу;
 - 2) Розміщення валютних резервів у цінні папери;
 - 3) Наявність державних гарантій;
 - 4) Ліквідність банків.
- 27. Якщо центральний банк проводить стерилізовану валютну інтервенцію на валютному ринку, то він одночасно з продажем іноземної валюти:**
- 1) Купує цінні папери на відкритому ринку;
 - 2) Продає цінні папери на відкритому ринку;
 - 3) Не проводить операцій на відкритому ринку;
 - 4) Підвищує облікову ставку.
- 28. Використання золотовалютного резерву НБУ може здійснюватись лише для досягнення таких цілей:**
- 1) Продаж валюти на валютному ринку для проведення грошово-кредитної, в тому числі валютної, політики;
 - 2) Надання кредитів і гарантій резидентам і нерезидентам України;
 - 3) Кредитування Уряду України;
 - 4) Купівля ОВДП на первинному ринку.
- 29. Міжнародний резервний актив, вид колективних грошей, створений МВФ з метою доповнення існуючих міжнародних резервних активів, який являє собою кошик з п'яти валют, склад якого переглядаються кожні 5 років, існує у вигляді записів на рахунках:**
- 1) Перевідний рубль;
 - 2) Девізи;
 - 3) Авуари;
 - 4) СІЗ (SDR).
- 30. Органами валютного контролю в Україні є:**
- 1) НБУ, уповноважені банки;
 - 2) НБУ;
 - 3) НБУ, уповноважені банки, Міністерство транспорту і зв'язку України; Державна митна служба, Державна податкова адміністрація
 - 4) НБУ, промислові підприємства.
- 31. Дефіцит платіжного балансу країни призводить до:**
- 1) Подорожчання національної валюти;
 - 2) Знецінення національної валюти;
 - 3) Стабілізації валютного ринку;
 - 4) Того, що жодних змін не відбувається.
- 32. В умовах інфляції, нестабільності грошової системи, девальваційних очікувань швидкість обігу грошової одиниці буде:**
- 1) Зменшуватись;
 - 2) Зростати;
 - 3) Не змінюватись;
 - 4) Вірної відповіді немає.
- 33. Кореспондентський рахунок, відкритий в територіальному управлінні НБУ, на якому об'єднуються кошти комерційного банку та його філій з метою роботи банку (філії) в СЕП за відповідною моделлю:**
- 1) Кореспондентський рахунок банку;
 - 2) Консолідований кореспондентський рахунок ;
 - 3) Ліміт технічного рахунку;
 - 4) Кореспондентський рахунок клієнта.

- 34. В чому полягає сутність касового виконання державного бюджету центральним банком:**
- 1) У роботі з готівковими грошовими коштами та в організації цієї роботи в межах усієї банківської системи;
 - 2) В організації роботи щодо приймання платежів до бюджету, у зарахуванні коштів на рахунки відповідних бюджетів та їх зберіганні, у видачі коштів на заходи, передбачені бюджетом, у веденні відповідного обліку та звітності;
 - 3) У контролі за сплатою податків і платежів до державного і місцевих бюджетів;
 - 4) У роботі з готівковими грошовими коштами та контролі за рухом цих коштів.
- 35. У сфері обслуговування зовнішнього боргу держави на НБУ покладено функції, до яких не відносять:**
- 1) Функція платіжного агента уряду за міжнародними зобов'язаннями держави;
 - 2) Функція організатора розрахунково-платіжної системи;
 - 3) Функція контролю за дотриманням ліміту державного зовнішнього боргу України;
 - 4) Функція організації валютного ринку.
- 36. Активи банку у готівковій і безготівковій формі (готівка в касі, кошти на кореспондентських рахунках у НБУ та інших банках-кореспондентах) - це:**
- 1) Активи, зважені на ризик;
 - 2) Активи ризиковані;
 - 3) Активи поточні;
 - 4) Активи високоліквідні.
- 37. Співвідношення між сумою балансових і позабалансових вимог банку із сумою балансових і позабалансових зобов'язань у певній іноземній валюті:**
- 1) Відкрита валютна позиція;
 - 2) Валютна позиція;
 - 3) Закрита валютна позиція;
 - 4) Відкрита довга валютна позиція.
- 38. Документ, який видається Національним банком України в порядку і на умовах, визначених Законом, на підставі якого банки мають право здійснювати банківську діяльність:**
- 1) Письмовий дозвіл;
 - 2) Банківська ліцензія;
 - 3) Патент на проведення операцій;
 - 4) Договір між комерційним банком та НБУ.
- 39. Система контролю та активних впорядкованих дій Національного банку України, спрямованих на забезпечення дотримання банками та іншими особами, стосовно яких Національний банк України здійснює цю діяльність, законодавства України і встановлених нормативів, з метою забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників і кредиторів банку – це:**
- 1) Банківський контроль;
 - 2) Банківська ревізія;
 - 3) Банківський нагляд;
 - 4) Планові перевірки НБУ комерційних банків.
- 40. Для рейтингової оцінки діяльності банків в Україні НБУ застосовує:**
- 1) Систему CAMEL;
 - 2) Систему CAMELS;
 - 3) Систему економічних нормативів банківської діяльності;
 - 4) Систему показників фінансового стану банків.

Варіант 2.

1. Яка із статей відображається в пасиві балансу центрального банку:

- 1) Резерви комерційних банків;

- 2) Державні цінні папери;
 - 3) Векселі, обліковані центральним банком;
 - 4) Іноземна валюта.
- 2. Функція, що виконується центральними банками монопольно:**
- 1) Проведення грошово-кредитної політики;
 - 2) Функція емісійного центру готівкового грошового обігу;
 - 3) Функція банку банків;
 - 4) Функція банкіра та фінансового агента уряду.
- 3. Система органів управління НБУ складається з:**
- 1) Рада Національного банку, Правління Національного банку, Голова НБУ;
 - 2) Рада Національного банку і Правління Національного банку;
 - 3) Рада Національного банку, Правління Національного банку, Президент, Голова Верховної Ради України;
 - 4) Рада Національного банку, Правління Національного банку, Президент.
- 4. Яка з операцій не відноситься до операцій НБУ:**
- 1) Ведення рахунків Державного казначейства України без оплати і нарахування відсотків;
 - 2) Надання кредитів комерційним банкам для підтримки ліквідності за ставкою не нижче ставки рефінансування Національного банку;
 - 3) Купівля та продаж цінних паперів на вторинному ринку цінних паперів;
 - 4) Видача споживчих кредитів.
- 5. Кого НБУ повинен інформувати про Основні засади грошово-кредитної політики та стан грошового ринку в державі:**
- 1) Прем'єр-міністра України;
 - 2) Верховну Раду та Президента України;
 - 3) Міністра фінансів України;
 - 4) Голову НБУ.
- 6. Готівкова грошова маса в обігу представлена грошовим агрегатом:**
- 1) M₀;
 - 2) M₁;
 - 3) M₂;
 - 4) M₃.
- 7. Показник швидкості обігу грошової одиниці розраховується як:**
- 1) Співвідношення між ВВП і грошовою масою;
 - 2) Співвідношення між грошовою масою та ВВП;
 - 3) Співвідношення між обсягами готівкової та безготівкової грошової маси;
 - 4) Частка M₀ у структурі грошової маси M₃.
- 8. Грошовий мультиплікатор – це:**
- 1) Показник обсягів виданих кредитів;
 - 2) Співвідношення, яке пов'язує зміну у пропозиції грошей з певною зміною у грошовій базі;
 - 3) Норматив обов'язкового резервування;
 - 4) Величина, обернена до облікової ставки НБУ.
- 9. В чому полягає сутність кредитів рефінансування на мікрорівні:**
- 1) Здійснюється емісія грошей в обіг;
 - 2) Підвищується ліквідність комерційного банку - позичальника;
 - 3) Це створює умови для рестрикції кредитної діяльності банків;
 - 4) Змінюється структура активів банківської системи.
- 10. Оперативне надання НБУ комерційним банкам кредитів з метою короткострокової (миттєвої) підтримки ліквідності:**
- 1) Постійно діюча лінія рефінансування;
 - 2) Обліковий кредит;
 - 3) Кредит за угодою РЕПО;

4) Тендер центрального банку.

11. При отриманні кредитів рефінансування комерційні банки обов'язково повинні відповідати вимогам щодо дотримання таких нормативів:

- 1) Норматив відкритої валютної позиції;
- 2) Норматив великих кредитних ризиків;
- 3) Нормативи регулятивного капіталу, адекватності основного капіталу, норматив поточної ліквідності;
- 4) Нормативи великих кредитних ризиків, регулятивного капіталу, адекватності основного капіталу.

12. Федеральна резервна система США була створена у:

- 1) 1895р.
- 2) 1913р.
- 3) 1901р.
- 4) 1703р.

13. Політика розширення пропозиції грошей у країні, яку проводить центральний банк з метою активізації підприємницької діяльності, збільшення інвестицій, а отже, і ВВП, а відтак – зменшення безробіття:

- 1) Політика грошово-кредитної рестрикції;
- 2) Політика грошово-кредитної експансії;
- 3) Дефляційна політика;
- 4) Політика «дорогих грошей».

14. Неконтрольоване зростання пропозиції грошей, внаслідок чого рівень процентної ставки стрімко падає, що веде до швидкого зростання рівня цін:

- 1) Політика «дорогих грошей»;
- 2) Політика інфляції;
- 3) Політика дефляції;
- 4) Стагфляція.

15. Рівень монетизації економіки - це:

- 1) Відношення депозитів в іноземній валюті у банківській системі до грошової маси в обороті (М3);
- 2) Відношення доларової готівки до депозитів у банківській системі;
- 3) Відношення загальних обсягів готівки до загальних обсягів депозитів у банківській системі;
- 4) Відношення грошової маси (М3), що є в обороті на кінець року, до номінального річного обсягу ВВП.

16. Коли центральний банк продає депозитні сертифікати, то грошова база:

- 1) Збільшується;
- 2) Зменшується;
- 3) Не змінюється;
- 4) Всі відповіді невірні.

17. Згідно з чинним законодавством НБУ дозволяється купувати цінні папери на:

- 1) Первинному ринку;
- 2) Вторинному ринку;
- 3) На первинному та вторинному ринку цінних паперів;
- 4) Не дозволяється купувати.

18. До непрямих (опосередкованих) інструментів грошово-кредитної політики не відносять:

- 1) Політика обов'язкових резервів;
- 2) Селективна кредитна політика;
- 3) Операції на відкритому ринку;
- 4) Політика зміни облікової ставки центрального банку.

19. До методів валютного регулювання належать:

- 1) Валютні інтервенції;

- 2) Конверсія валюти;
 - 3) Валютні операції;
 - 4) Операції на форвардному валютному ринку.
- 20. НБУ може випускати такі види цінних паперів для проведення грошово-кредитної політики:**
- 1) Облігації внутрішньої державної позики;
 - 2) Облігації зовнішньої державної позики;
 - 3) Акції прості;
 - 4) Депозитні сертифікати.
- 21. Якщо центральний банк переслідує мету зменшення кредитних можливостей комерційних банків, то він буде:**
- 1) Зменшувати норматив обов'язкового резервування для комерційних банків;
 - 2) Збільшувати облікову ставку;
 - 3) Збільшувати обсяги кредитів комерційним банкам;
 - 4) Зменшувати облікову ставку.
- 22. На первинному ринку державних цінних паперів НБУ виступає в якості:**
- 1) Продавця державних цінних паперів;
 - 2) Покупця державних цінних паперів;
 - 3) Агента з розміщення державних цінних паперів;
 - 4) Вірних відповідей немає.
- 23. Один із монетарних інструментів, за допомогою якого центральний банк встановлює для банків та інших суб'єктів грошово-кредитного ринку орієнтир щодо вартості залучених та розміщених грошових коштів:**
- 1) Процентна ставка за ОВДП;
 - 2) Облікова ставка центрального банку;
 - 3) Процентна ставка за міжбанківськими кредитами.;
 - 4) Процентна маржа (спред).
- 24. Основною метою валютної політики НБУ є:**
- 1) Стабілізація курсу національної валюти;
 - 2) Збалансованість платіжного балансу країни;
 - 3) Збільшення обсягів золотовалютних резервів;
 - 4) Стабілізація стану валютного ринку.
- 25. Валютна інтервенція центрального банку – це:**
- 1) Купівля ним іноземної валюти;
 - 2) Купівля-продаж іноземної валюти в обмін на національну з метою впливу на стабільність курсу національної грошової одиниці;
 - 3) Продаж національної валюти;
 - 4) Операції з валютою на міжбанківському валютному ринку.
- 26. Метою формування, збереження та накопичення офіційних золотовалютних резервів центральних банків не являється:**
- 1) Забезпечення внутрішньої та зовнішньої стабільності національної грошової одиниці;
 - 2) Поліпшення кредитоспроможності країни;
 - 3) Регулювання платіжного балансу та проведення валютних інтервенцій;
 - 4) Погашення дефіциту державного бюджету.
- 27. У практиці управління золотовалютними резервами першочерговим завданням повинно бути досягнення:**
- 1) Відповідного рівня дохідності та ліквідності;
 - 2) Високого рівня дохідності;
 - 3) Максимального рівня захищеності та ліквідності;
 - 4) Максимального рівня захищеності, ліквідності, дохідності.
- 28. Зміна умов погашення державної позики щодо строків погашення та (або) рівня дохідності облігацій:**

- 1) Диверсифікація позики;
 - 2) Конверсія ОВДП;
 - 3) Пролонгація позики;
 - 4) Дефолт за ОВДП.
- 29. Рівень доларизації економіки - це:**
- 1) Відношення депозитів в іноземній валюті до загальної наявної грошової маси;
 - 2) Відношення депозитів у доларах до депозитів у євро;
 - 3) Частка депозитів у доларах у пасивах банків країни;
 - 4) Відношення депозитів у доларах до кредитів у доларах.
- 30. Режим валютного курсу, при якому грошова база повністю покрита іноземною валютою за фіксованим курсом:**
- 1) Керований плаваючий валютний курс;
 - 2) Валютний коридор;
 - 3) Валютна (грошова) рада;
 - 4) Вільно плаваючий валютний курс.
- 31. Активне сальдо платіжного балансу країни сприяє:**
- 1) Подорожчання національної валюти;
 - 2) Знеціненню національної валюти;
 - 3) Стабілізації валютних активів;
 - 4) Тому, що жодних змін не відбувається.
- 32. Процес встановлення цільових орієнтирів грошово-кредитної політики називається:**
- 1) Монетарний режим;
 - 2) Грошово-кредитне регулювання;
 - 3) Трансмісійний механізм грошово-кредитної політики;
 - 4) Монетарне таргетування.
- 33. Система безготівкових розрахунків, що базується на заліку взаємних вимог і зобов'язань фізичних та юридичних осіб:**
- 1) Кліринг;
 - 2) Розрахунки-брутто;
 - 3) Розрахунки чеками;
 - 4) Міжбанківські перекази.
- 34. У світовій практиці відомі такі методи фінансування дефіциту бюджету (вибрати найбільш повний варіант відповіді):**
- 1) Податкове, емісійне, боргове фінансування;
 - 2) Фінансування міжнародних валютно-фінансових організацій;
 - 3) Боргове, внутрішнє фінансування;
 - 4) Емісійне фінансування, боргове.
- 35. На які групи поділено всі нормативи банківської діяльності в Україні у відповідності із Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків:**
- 1) Нормативи капіталу, ліквідності, кредитного ризику, інвестування;
 - 2) Нормативи капітальної бази банку, поточної ліквідності, кредитного ризику, інвестування в цінні папери, відкритої довгої валютної позиції;
 - 3) Нормативи ліквідності, кредитного ризику, інвестування в цінні папери, відкритої довгої валютної позиції;
 - 4) Нормативи рентабельності, прибутковості, ризику, капіталу.
- 36. Норматив, який характеризує спроможність банку погашати свої зобов'язання за поточними рахунками за рахунок активів первинної ліквідності (грошових коштів у касі банку та на кореспондентських рахунках НОСТРО):**
- 1) Норматив миттєвої ліквідності;
 - 2) Норматив загальної ліквідності;
 - 3) Норматив ризику;
 - 4) Норматив короткострокової ліквідності.

37. Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента представляє собою:

- 1) Співвідношення суми всіх вимог банку до контрагента або групи пов'язаних контрагентів та всіх фінансових зобов'язань, наданих банком щодо контрагента або групи пов'язаних контрагентів, до регулятивного капіталу банку.
- 2) Співвідношення сукупного розміру кредитів, гарантій, порук, урахованих банком векселів і забалансових вимог щодо всіх інсайдерів банку, і регулятивного капіталу;
- 3) Співвідношення поточних активів (всіх активів первинної та вторинної ліквідності із кінцевим строком повернення до 30 днів) і поточних зобов'язань банку з кінцевим строком повернення до 30 днів;
- 4) Співвідношення загальної відкритої валютної позиції за всіма балансовими та позабалансовими активами і зобов'язаннями банку за всіма іноземними валютами у гривневному еквіваленті та регулятивного капіталу банку.

38. Головна мета банківського регулювання і нагляду – це:

- 1) Безпека та фінансова стабільність банківської системи, захист інтересів вкладників і кредиторів;
- 2) Захист банків від ризиків;
- 3) Забезпечення отримання прибутку;
- 4) Поповнення доходів бюджету за рахунок податків, що сплачуються банками.

39. Зростання монетарної бази відбувається, якщо НБУ:

- 1) Здійснює випуск банкнот в обіг;
- 2) Продає валютні ресурси на міжбанківському ринку;
- 3) Розміщує державні цінні папери на вторинному ринку;
- 4) Регламентує режим конвертованості гривні.

40. Найбільший мультиплікативний ефект властивий для такого виду депозитів (рахунків):

- 1) Поточні рахунки клієнтів;
- 2) Рахунки в іноземній валюті;
- 3) Строкові (ощадні) депозити;
- 4) Депозити юридичних осіб.

Варіант 3.

1. До активних операцій центральний банків відносять:

- 1) Операції з цінними паперами на відкритому ринку;
- 2) Емісія готівки в обіг;
- 3) Формування власного капіталу;
- 4) Залучення коштів урядових структур.

2. До традиційних функцій центральних банків не належать:

- 1) Проведення грошово-кредитної політики;
- 2) Кредитування суб'єктів економіки (фізичних та юридичних осіб);
- 3) Емісія готівки;
- 4) Видача кредитів рефінансування комерційним банкам.

3. Яка з операцій не відноситься до операцій НБУ:

- 1) Виконання операцій по обслуговуванню державного боргу, пов'язаних із розміщенням державних цінних паперів, їх погашенням і виплатою доходу за ними;
- 2) Кредитування підприємств та організацій;
- 3) Видача кредитів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб за обліковою ставкою, встановленою НБУ;
- 4) Здійснення дисконтних операцій з векселями і чеками в порядку, визначеному НБУ.

4. Цінні папери власного боргу банків входять до грошового агрегату:

- 1) Мо;

- 2) M3;
 - 3) M2;
 - 4) M1.
- 5. Показник монетизації ВВП розраховується як:**
- 1) Співвідношення між ВВП і грошовою масою;
 - 2) Співвідношення між грошовою масою та ВВП;
 - 3) Співвідношення між обсягами готівкової та безготівкової грошової маси;
 - 4) Частка M1 у структурі грошової маси M3.
- 6. Грошова (монетарна) база – це:**
- a) Готівка в обігу та готівка в касах банків і підприємств;
 - 1) Гроші центрального банку, які він безпосередньо контролює і регулює, джерело формування грошової маси в обігу, складається з готівки і резервних депозитів комерційних банків;
 - 2) Вся сукупність запасів грошей у всіх їх формах, які перебувають у розпорядженні суб'єктів економіки (крім банків) у певний момент;
 - 3) Обов'язкові резерви комерційних банків.
- 7. У США не розраховується грошовий агрегат:**
- 1) M1;
 - 2) M0;
 - 3) L;
 - 4) M3.
- 8. Показник грошової маси, що характеризує певний набір її елементів залежно від їх ліквідності:**
- 1) Грошова база;
 - 2) Грошовий агрегат;
 - 3) Ліквідний актив;
 - 4) Показник грошової маси.
- 9. Кредит, що надається центральним банком комерційному банку за визначеною процентною ставкою на один робочий день через постійно діючу лінію рефінансування:**
- 1) Тендерний кредит;
 - 2) Кредит овернайт;
 - 3) Стабілізаційний кредит;
 - 4) Обліковий кредит.
- 10. Середньострокові кредити рефінансування надаються центральними банками комерційним банкам для:**
- 1) Оперативної підтримки ліквідності;
 - 2) Задоволення потреби у фінансових ресурсах сезонного характеру, унаслідок тимчасової неефективної структури активів, в умовах форс-мажорних обставин соціального, політичного чи економічного характеру;
 - 3) Поповнення статутного капіталу;
 - 4) Підвищення рівня платоспроможності.
- 11. У разі неповернення стабілізаційного кредиту в терміни, передбачені кредитною угодою, до банку-позичальника застосовується:**
- 1) Штрафні санкції;
 - 2) Безспірне стягнення коштів;
 - 3) Позов до суду;
 - 4) Відкликання ліцензії на проведення окремих банківських операцій.
- 12. Політика скорочення або обмеження зростання пропозиції грошей у країні, яку проводить центральний банк з метою зниження рівня інфляції та підвищення курсу національної грошової одиниці:**
- 1) Політика грошово-кредитного регулювання;
 - 2) Політика грошово-кредитної експансії;

- 3) Політика «дорогих грошей»;
 - 4) Фіскальна політика.
- 13. Інфляція, що супроводжується стагнацією виробництва і високим рівнем безробіття:**
- 1) Ревальвація
 - 2) Девальвація;
 - 3) Стагфляція;
 - 4) Дефляція.
- 14. Процентне співвідношення обов'язкових резервів і депозитів, залучених комерційними банками, яке встановлюється центральним банком:**
- 1) Показник мультиплікації;
 - 2) Норматив обов'язкового резервування;
 - 3) Норматив кредитного ризику;
 - 4) Надлишковий резерв банків.
- 15. Резерви комерційних банків (обов'язкові та надлишкові) зберігаються в таких формах:**
- 1) Готівка в касі та кошти на резервному рахунку в центральному банку;
 - 2) Кошти на поточних рахунках в інших банках;
 - 3) Кошти, розміщені в цінні папери;
 - 4) Готівка в касі і готівка поза банками.
- 16. Центральний банк для збільшення маси грошей в обігу вдається до таких заходів:**
- 1) Збільшує облікову ставку;
 - 2) Купує цінні папери на відкритому ринку;
 - 3) Підвищує норму обов'язкового резерву;
 - 4) Збільшує вимоги до формування резервів.
- 17. Найважливіший і найбільш ефективний інструмент грошово-кредитної політики в країнах з розвинутою економікою, що дає можливість у короткі строки й у визначених обсягах впливати на пропозицію грошей:**
- 1) Операції на відкритому ринку;
 - 2) Селективна кредитна політика;
 - 3) Політика обов'язкового резервування;
 - 4) Зміна облікової ставки центрального банку.
- 18. У зміні пропозиції грошей беруть участь:**
- 1) Центральний банк;
 - 2) Центральний банк і комерційні банки;
 - 3) Центральний банк і уряд;
 - 4) Центральний банк, уряд і комерційні банки.
- 19. Рішення НБУ про підвищення нормативу обов'язкового резервування набирає чинності в такі строки:**
- 1) Через три дні з моменту опублікування;
 - 2) Не раніше ніж через 10 днів після його опублікування;
 - 3) На наступний день з моменту прийняття рішення;
 - 4) Зразу з моменту опублікування.
- 20. За умови проведення рестрикційної грошово-кредитної політики центрального банку на відкритому ринку цінних паперів відбувається:**
- 1) Зменшення портфеля цінних паперів в активах центрального банку;
 - 2) Зростання ресурсної бази комерційних банків;
 - 3) Зростання обсягів кредитування комерційних банків з боку центрального банку;
 - 4) Пожвавлення ринкової кон'юнктури.
- 21. До ринкових інструментів грошово-кредитної політики не відносять:**
- 1) Зміна облікової ставки центрального банку;
 - 2) Валютні інтервенції;
 - 3) Операції на відкритому ринку;

- 4) Введення «стель» або лімітів на видачу позик і залучення кредитних ресурсів.
- 22. Якщо центральний банк проводить стерилізовану валютну інтервенцію на валютному ринку, то він одночасно з купівлею іноземної валюти:**
- 1) Купує цінні папери на відкритому ринку;
 - 2) Продає цінні папери на відкритому ринку;
 - 3) Не проводить операцій на відкритому ринку;
 - 4) Знижує облікову ставку.
- 23. Складовими валютної політики держави не виступають:**
- 1) Регулювання валютного курсу;
 - 2) Валютний контроль;
 - 3) Регулювання дефіциту державного та місцевих бюджетів;
 - 4) Управління золотовалютними резервами.
- 24. Офіційні запаси іноземної валюти, що знаходяться на рахунках в центральному банку, а також у банках за кордоном, або вкладені в іноземні цінні папери:**
- 1) Валютні інтервенції;
 - 2) Офіційні валютні резерви;
 - 3) Валютні активи комерційних банків;
 - 4) Девізи.
- 25. Режим валютного курсу, при якому центральний банк проводить інтервенції з метою утримання курсу в установлених межах:**
- 1) Керований плаваючий валютний курс;
 - 2) Фіксований курс у межах валютного коридору;
 - 3) Валютна (грошова) рада;
 - 4) Вільно плаваючий валютний курс.
- 26. Демонетизація золота проявляється в такому:**
- 1) Золото використовується в міжнародних розрахунках;
 - 2) Золото використовується для промислово-побутових цілей;
 - 3) Золоті монети вилучаються з обігу, припиняється обмін банкнот на золоте забезпечення;
 - 4) Золото не використовується в ювелірному виробництві.
- 27. Система міжбанківських розрахунків, яка запроваджена за ініціативи НБУ з 1 січня 1994р., дала змогу значно підвищити швидкість, якість і надійність виконання платежів, забезпечити безпеку та конфіденційність банківської інформації:**
- 1) Система електронних платежів НБУ;
 - 2) Система масових електронних платежів;
 - 3) Система СВІФТ;
 - 4) Система електронних переказів.
- 28. Згідно із законом України «Про Національний банк України» НБУ:**
- 1) Має право надавати прямі кредити уряду;
 - 2) Не має права надавати прямі кредити уряду;
 - 3) Може надавати прямі кредити уряду лише в разі, якщо вони спрямовуються на інвестиційні цілі, а не на поточне споживання;
 - 4) Вірної відповіді немає.
- 29. Які різновиди системи касового виконання бюджету застосовувались у нашій країні (вибрати найбільш повний варіант відповіді):**
- 1) Фінансова, бюджетна;
 - 2) Банківська, казначейська, змішана;
 - 3) Змішана, фінансова;
 - 4) Казначейська, казначейсько-банківська.
- 30. Головне призначення випуску та розміщення державних цінних паперів:**
- 1) Гармонізація податкових надходжень;
 - 2) Фінансування державних цільових програм;

- 3) Фінансування поточних бюджетних видатків і покриття поточного бюджетного дефіциту;
- 4) Погашення раніше розміщених державних позик.

31. Норматив загальної суми інвестування представляє собою:

- 1) Співвідношення суми коштів, що інвестуються на придбання акцій (паїв, часток) та інвестиційних сертифікатів будь-якої юридичної особи, до регулятивного капіталу банку;
- 2) Співвідношення сукупної заборгованості за всіма видами кредитних операцій щодо одного клієнта (включаючи враховані векселі, позабалансові зобов'язання та зобов'язання з кредитування) чи банку-контрагента (включаючи розміщені депозити), а також дебіторську заборгованість, за мінусом фактично створених резервів за активними операціями, і регулятивного капіталу;
- 3) Співвідношення сукупного розміру кредитів, гарантій, порук, урахованих банком векселів і забалансових вимог щодо всіх інсайдерів банку, і регулятивного капіталу;
- 4) Співвідношення суми коштів, що інвестуються на придбання акцій (паїв, часток) та інвестиційних сертифікатів будь-якої юридичної особи, до статутного капіталу банку.

32. Показники, що встановлюються НБУ і дотримання яких є обов'язковим для всіх банків країни:

- 1) Показники прибутковості та рентабельності комерційних банків;
- 2) Економічні нормативи діяльності комерційних банків;
- 3) Балансові показники;
- 4) Показники звіту про фінансові результати.

33. НБУ регулює кредитні ризики комерційних банків за допомогою таких нормативів:

- 1) Норматив максимального кредитного ризику на одного контрагента; норматив великих кредитних ризиків; норматив максимального розміру кредитів, гарантій, порук, виданих одному інсайдеру;
- 2) Норматив максимального кредитного ризику на одного контрагента; норматив великих кредитних ризиків; норматив максимального розміру кредитів, гарантій, порук, виданих одному інсайдеру; норматив максимального сукупного розміру всіх кредитів, гарантій, порук, виданих інсайдерам;
- 3) Норматив максимального розміру кредитів, гарантій, порук, виданих одному інсайдеру; норматив максимального сукупного розміру всіх кредитів, гарантій, порук, виданих одному інсайдеру;
- 4) Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, норматив великих кредитних ризиків, норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами.

34. Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу розраховується так:

- 1) Як відношення власного капіталу до величини активів;
- 2) Як відношення основного капіталу до загальної суми активів банку;
- 3) Як відношення регулятивного капіталу до активів і позабалансових зобов'язань банку, зважених за ступенем ризику за шкалою НБУ, зменшених на фактично створені резерви за активними операціями;
- 4) Як співвідношення регулятивного капіталу до сумарної балансової вартості активів і позабалансових зобов'язань, зважених за ступенем кредитного ризику після їх зменшення на відповідні суми.

35. Якщо норматив обов'язкового резервування складає 4 %, то якою буде величина грошово-кредитного мультиплікатора:

- 1) 0,2;
- 2) 1,25;
- 3) 0,25;
- 4) 25.

36. На величину мультиплікативного ефекту у банківській системі не мають впливу:

- 1) Норматив обов'язкового резервування закладами до вимоги;
- 2) Рівень надлишкових резервів, які не використовуються для кредитних операцій;
- 3) Величина валютного курсу;
- 4) Співвідношення між поточними рахунками і строковими вкладками.

37. Запас грошей, який суб'єкти економіки готові надати в тимчасове користування позичальникам. Природною межею цього запасу є фактична маса грошей в обороті:

- 1) Попит на гроші;
- 2) Пропозиція грошей;
- 3) Обсяги готівкової грошової маси в обігу;
- 4) Грошовий оборот.

38. До активних операцій центральних банків не відносяться:

- 1) Купівля цінних паперів на відкритому ринку;
- 2) Операції з міжнародними ліквідними резервами;
- 3) Збереження резервів комерційних банків;
- 4) Рефінансування комерційних банків.

39. НБУ заборонено надавати прямі кредити уряду України, а також проводити операції з ОВДП на первинному ринку, оскільки:

- 1) Це не дає можливості НБУ отримувати прибутки;
- 2) Це викликає проблеми на ринку ОВДП;
- 3) Це означає фінансування бюджетного дефіциту за рахунок незабезпеченої грошової емісії та може спровокувати інфляцію;
- 4) Потрібно для цього отримувати дозвіл від МВФ.

40. До стадій управління державним боргом не відноситься

- 1) Залучення державних запозичень;
- 2) Розміщення залучених коштів;
- 3) Реструктуризація боргу;
- 4) Контроль за фінансовим станом боржника.

Варіант 4.

1. До пасивних операцій центральні банків відносять:

- 1) Операції з рефінансування (кредитування) комерційних банків;
- 2) Випуск готівки в обіг;
- 3) Операції з міжнародними ліквідними резервами (золотовалютними резервами);
- 4) Операції з цінними паперами на відкритому ринку.

2. Основною ознакою та функцією, що «виділила» центральні банки серед інших банків, є:

- 1) Рефінансування комерційних банків;
- 2) Виконання функцій агента уряду;
- 3) Функція єдиного емісійного центру;
- 4) Функція нагляду за діяльністю банків.

3. Традиційними функціями центральних банків є (вибрати найбільш повний і точний перелік):

- 1) Емісія банкнот, рефінансування комерційних банків, обслуговування клієнтів – юридичних осіб;
- 2) Функція «банку банків», обслуговування державного боргу, реалізація грошово-кредитної політики;
- 3) Агентські операції для уряду, обслуговування інших банків, юридичних та фізичних осіб, емісія банкнот;
- 4) Емісія банкнот, «банк банків», агентські операції для уряду, реалізація грошово-кредитної політики.

- 4. Яка з операцій не відноситься до операцій НБУ:**
- 1) Відкриття власних кореспондентських та металевих рахунків у закордонних банках і ведення рахунків банків-кореспондентів;
 - 2) Ведення рахунків фізичних осіб;
 - 3) Купівля та продаж валютних цінностей з метою монетарного регулювання;
 - 4) Розміщення золотовалютних резервів самостійно або через банки, уповноважені на ведення валютних операцій.
- 5. Показник грошової маси, що характеризує певний набір її елементів залежно від їх ліквідності:**
- 1) Грошова база;
 - 2) Грошовий агрегат;
 - 3) Ліквідний актив;
 - 4) Показник грошової маси.
- 6. Тендер, на якому центральний банк наперед оголошує процентну ставку, за якою банки можуть отримати кредит:**
- 1) Тендер кількісний;
 - 2) Тендер процентний (ціновий);
 - 3) Постійно діюча лінія рефінансування;
 - 4) Тендер комбінований.
- 7. Кредит, що може надаватись Національним банком України комерційному банку на підтримку здійснення заходів фінансового оздоровлення на умовах, визначених Правлінням НБУ:**
- a) Обліковий кредит;
 - b) Стабілізаційний кредит;
 - c) Кредит овернайт;
 - d) Постійно діюча лінія рефінансування.
- 8. Форма задоволення центральним банком попиту на кредит з боку комерційних банків через їх відбір за встановленими критеріями:**
- 1) Тендер центрального банку;
 - 2) Кредитні аукціони;
 - 3) Стабілізаційний кредит;
 - 4) Кредит овернайт.
- 9. Ломбардні кредити рефінансування – це кредити:**
- 1) Придбані на кредитному аукціоні;
 - 2) Отримані під заставу державних цінних паперів;
 - 3) Отримані на короткі строки;
 - 4) Отримані шляхом дисконту векселів.
- 10. Фідуціарна емісія – це:**
- 1) Емісія, призначена для покриття дефіциту державного бюджету;
 - 2) Необмежена емісія банкнот в обіг;
 - 3) Емісія, не забезпечена золотовалютними резервами;
 - 4) Вірної відповіді немає.
- 11. Основні засади грошово-кредитної політики в Україні розробляє:**
- 1) Рада НБУ спільно з Міністерством фінансів;
 - 2) Рада НБУ;
 - 3) Правління НБУ;
 - 4) Верховна Рада спільно з Радою НБУ.
- 12. Під час проведення політики грошово-кредитної рестрикції центральний банк здійснює наступні операції:**
- 1) Знижує облікову ставку;
 - 2) Продає цінні папери на відкритому ринку;
 - 3) Купує цінні папери на відкритому ринку;
 - 4) Знижує норматив обов'язкового резервування.

- 13. За умови проведення рестрикційної грошово-кредитної політики шляхом зміни процентної ставки центрального банку відбувається:**
- 1) Зростання облікової ставки центрального банку;
 - 2) Зменшення облікової ставки центрального банку;
 - 3) Пожвавлення ринкової кон'юнктури;
 - 4) Збільшення портфеля цінних паперів центрального банку.
- 14. За умови проведення експансіоністської політики центрального банку відбувається:**
- 1) Зростання облікової ставки центрального банку;
 - 2) Збільшення обсягів кредитування центральним банком комерційних банків;
 - 3) Зниження підприємницької активності;
 - 4) Зменшення портфеля цінних паперів центрального банку.
- 15. До ринкових інструментів грошово-кредитної політики не відносять:**
- 1) Зміна нормативу обов'язкового резервування;
 - 2) Валютні інтервенції;
 - 3) Лімітування розмірів комісійних винагород;
 - 4) Операції на відкритому ринку.
- 16. Боргові цінні папери, що емітуються державою в особі її уповноважених органів, розміщуються виключно на добровільних засадах серед фізичних осіб, засвідчують внесення їх власниками грошових коштів до бюджету та дають право на отримання фінансового доходу або інші майнові права, відповідно до умов їх випуску – це:**
- 1) Корпоративні облігації;
 - 2) Казначейські зобов'язання;
 - 3) ОВДП;
 - 4) Депозитні сертифікати НБУ/
- 17. Стерилізована валютна інтервенція передбачає:**
- 1) Посилення впливу грошово-кредитної політики на стан валютного ринку і валютного курсу;
 - 2) Обмеження впливу внутрішньої грошово-кредитної політики на стан валютного ринку і валютного курсу;
 - 3) Обмеження можливостей учасників валютного ринку в країні;
 - 4) Заборону на проведення конверсійних операцій на валютному ринку.
- 18. Відповідна діяльність центрального банку на валютному ринку з метою регулювання валютного курсу, за якої центральний банк купує або продає іноземну валюту незалежно від впливу на грошову масу:**
- 1) Стерилізована валютна інтервенція;
 - 2) Нестерилізована валютна інтервенція;
 - 3) Інтервенція на відкритому ринку;
 - 4) Операції з валютного регулювання та запровадження валютних обмежень.
- 19. Надлишок коштів над обов'язковими резервами комерційних банків, різниця між фактичними та обов'язковими резервами:**
- 1) Загальний резерв;
 - 2) Надлишковий резерв;
 - 3) Резервний фонд;
 - 4) Резервний капітал.
- 20. Банківські метали, згідно із законодавством України, – це:**
- 1) Золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів;
 - 2) Золото, срібло, платина;
 - 3) Всі дорогоцінні та напівдорогоцінні метали;
 - 4) Золото, срібло, платина, діаманти.

- 21. Механізм, який забезпечує зв'язок між монетарними командами (параметрами, змінними) та змінами обсягів виробництва (ВВП) і стану економічної системи країни:**
- 1) Механізм реалізації грошово-кредитної політики;
 - 2) Передавальний (трансмісійний) механізм грошово-кредитної політики;
 - 3) Механізм валютних інтервенцій;
 - 4) Механізм впливу на пропозицію грошей.
- 22. Емітентом державних цінних паперів (ОВДП) в Україні виступає:**
- 1) НБУ;
 - 2) Верховна Рада України;
 - 3) Кабінет Міністрів України;
 - 4) Державний ощадний банк України.
- 23. НБУ на сьогодні регулює ліквідність комерційних банків за допомогою таких нормативів:**
- 1) Норматив загальної ліквідності; норматив миттєвої ліквідності; норматив поточної ліквідності;
 - 2) Норматив короткострокової ліквідності (Н6), коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) за всіма валютами (LCRBB) та в іноземній валюті (LCRIB), коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR);
 - 3) Норматив миттєвої ліквідності; норматив поточної ліквідності; норматив короткострокової ліквідності
 - 4) Норматив поточної ліквідності; норматив короткострокової ліквідності; норматив загальної ліквідності.
- 24. Норматив, що визначається як співвідношення активів до зобов'язань з кінцевим строком погашення до одного року.:**
- 1) Норматив короткострокової ліквідності;
 - 2) Норматив миттєвої ліквідності;
 - 3) Норматив поточної ліквідності;
 - 4) Норматив загальної ліквідності.
- 25. Норматив, що визначається як співвідношення суми всіх великих кредитних ризиків щодо контрагентів, груп пов'язаних контрагентів, усіх пов'язаних з банком осіб до регулятивного капіталу банку:**
- 1) Норматив максимального сукупного розміру всіх кредитів, гарантій, порук, виданих всім інсайдерам;
 - 2) Норматив максимального розміру кредитів, гарантій, порук, виданих одному інсайдеру;
 - 3) Максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента;
 - 4) Норматив великих кредитних ризиків.
- 26. До нормативів валютної позиції, що використовує НБУ, відносять:**
- 1) В сучасних умовах нормативи валютної позиції не використовуються;
 - 2) Норматив загальної довгої відкритої валютної позиції;
 - 3) Норматив загальної короткої відкритої валютної позиції;
 - 4) Норматив закритої валютної позиції.
- 27. До структури золотовалютного резерву НБУ не відносяться такі активи:**
- 1) Монетарне золото;
 - 2) СПЗ;
 - 3) Іноземна валюта у вигляді банкнот і монет або кошти на рахунках за кордоном;
 - 4) Акції, що оплачуються в іноземній валюті.
- 28. Найбільш ефективним з точки зору швидкості та обсягів впливу на стан грошового ринку є такий метод грошово-кредитної політики:**
- 1) Управління золотовалютними резервами;
 - 2) Процентна політика центрального банку;
 - 3) Операції на відкритому ринку цінних паперів;

- 4) Рефінансування комерційних банків.
- 29. Для еволюційного шляху виникнення центральних банків характерно:**
- 1) Держава спеціально створює такий банк, який наділяє функціями емісії та монетарного регулювання;
 - 2) Центральний банк виникає на базі існуючого потужного комерційного банку, якому уряд надає відповідний статус;
 - 3) Рішення про створення центральних банків у різних країнах приймається у рамках Міжнародних фінансових конвенцій;
 - 4) Рішення про створення центрального банку приймають найбільші комерційні банки країни.
- 30. Політична незалежність центрального банку полягає в:**
- 1) Незалежності від органів державної влади, в тому числі при виборі та призначенні керівництва;
 - 2) Праві держави втручатись у грошово-кредитну політику;
 - 3) Учасі держави в капіталі центрального банку;
 - 4) Самостійності центральних банків при виборі конкретних інструментів грошово-кредитної політики.
- 31. Грошово-кредитний мультиплікатор представляє собою відношення :**
- 1) Грошової маси до монетарної бази;
 - 2) Монетарної бази до грошової маси;
 - 3) Суми депозитів банківської системи до суми виданих кредитів;
 - 4) Суми чекових депозитів до всіх видів строкових депозитів банків.
- 32. Грошово-кредитний мультиплікатор m буде зростати, якщо:**
- 1) Буде зростати співвідношення готівки до чекових депозитів (C/D);
 - 2) Буде зростати частка строкових депозитів у структурі грошової маси;
 - 3) Буде збільшуватись норматив обов'язкового резервування для строкових рахунків;
 - 4) Буде збільшуватись норматив обов'язкового резервування для поточних рахунків.
- 33. Елементами, що не входять до складу грошової (монетарної) бази, являються:**
- 1) Сума обов'язкових резервів за строковими депозитами;
 - 2) Сума обов'язкових резервів за поточними рахунками;
 - 3) Готівкові кошти в обігу;
 - 4) Кошти, вкладені в цінні папери держави.
- 34. Збільшення частки готівки у структурі грошової маси відбувається, якщо:**
- 1) Зростає рівень відсотків за депозитами;
 - 2) Зростає рівень оподаткування суб'єктів економіки;
 - 3) Зменшуються масштаби тіньової економіки;
 - 4) Посилюється стабільність банківської системи.
- 35. До пасивних операцій центральних банків не відносяться:**
- 1) Емісія готівки в обіг;
 - 2) Збереження резервів комерційних банків;
 - 3) Видача кредитів комерційним банкам;
 - 4) Збереження коштів урядових структур.
- 36. Сутність принципу економічної самостійності НБУ полягає в наступному:**
- 1) НБУ самостійно розробляє та реалізовує монетарну політику;
 - 2) НБУ здійснює видатки за рахунок власних доходів у межах кошторису, затвердженого Радою НБУ; НБУ не відповідає за зобов'язаннями держави та інших банків;
 - 3) Здійснення діяльності без мети одержання прибутку;
 - 4) Самостійне призначення керівництва НБУ.
- 37. В процесі емісії готівкових грошей беруть участь:**
- 1) Комерційні банки;
 - 2) Казначейства;
 - 3) Центральні банки;

- 4) Міністерства фінансів країн.
- 38. В процесі емісії безготівкових грошей беруть участь:**
 - 1) Центральні та комерційні банки;
 - 2) Казначейства;
 - 3) Центральні банки та казначейства;
 - 4) Міністерства фінансів країн.
- 39. Для випуску в обіг платіжних засобів центральні банки використовують:**
 - 1) Продаж цінних паперів на відкритому ринку;
 - 2) Купівля іноземної валюти на внутрішньому ринку;
 - 3) Продаж золота на ринку;
 - 4) Видача кредитів іноземним центральним банкам.
- 40. Для вилучення з обігу платіжних засобів центральні банки використовують:**
 - 1) Продаж цінних паперів на відкритому ринку;
 - 2) Видача кредитів рефінансування комерційним банкам;
 - 3) Купівля іноземної валюти на внутрішньому ринку;
 - 4) Погашення кредитів МВФ.

12. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

З метою поглибленого вивчення теоретичного і практичного матеріалу студент пише реферат / есе, готує доповідь або презентацію. Ці види робіт представляють собою один з етапів вивчення дисципліни. Їх метою є розширення і поглиблення теоретичних знань і практичних навичок досліджень з певної теми на основі самостійного опрацювання, систематизації та узагальнення зібраного матеріалу.

При виконанні цих видів робіт студент має показати вміння користуватися нормативними документами, літературними джерелами, статистичними матеріалами, узагальнювати підібрані матеріали, здійснювати відповідні розрахунки, трактувати зміст макроекономічних монетарних показників, формулювати обґрунтовані висновки і пропозиції.

Тема роботи обирається з переліку тем самостійно або за допомогою наукового керівника. При виборі теми необхідно враховувати науково-дослідні інтереси студента та актуальність теми. Студент може запропонувати свою тему, якщо вона має теоретичне або практичне значення, є актуальною в контексті досліджуваної проблематики.

Тематика рефератів / есе / доповідей з дисципліни

1. Взаємовідносини НБУ з органами державної влади.
2. Вплив грошово-кредитної політики на економічні процеси в країні.
3. Діяльність НБУ на ринку державних цінних паперів.
4. Досвід організації міжбанківських розрахунків у розвинутих країнах.
5. Ефект мультиплікативного механізму та його економічне значення.
6. Зв'язок грошово-кредитної, фіскальної та бюджетної політики країни.
7. Золотовалютні резерви як показник економічної міцності держави.
8. Карбування монет: вчора, сьогодні, завтра.
9. Кейнсіанський та монетаристський підходи до проведення грошово-кредитної політики.
10. Кредитні відносини Федеральних резервних банків США з комерційними банками.
11. Моделі касового виконання державного бюджету: світовий досвід та вітчизняна практика.
12. Монети: вчора, сьогодні, завтра.
13. Напрями та цілі валютної лібералізації в Україні на сучасному етапі.
14. Незалежність центрального банку та її вплив на ефективність грошово-кредитної політики.
15. Організація міжбанківських розрахунків у країнах, що розвиваються.
16. Організація міжбанківських розрахунків у розвинутих країнах.

17. Основи організації та функціонування Банку Японії.
18. Основи організації та функціонування Європейської системи центральних банків.
19. Основи організації та функціонування Федеральної резервної системи США.
20. Особливості визначення та реалізації грошово-кредитної політики в Україні на різних етапах перехідного періоду та в сучасних умовах.
21. Особливості і методи грошово-кредитної політики НБУ на сучасному етапі.
22. Особливості кредитних відносин центральних банків з урядами в країнах, що розвиваються.
23. Особливості курсової та валютної політики НБУ в поточному році та оцінка її ефективності.
24. Особливості формування та реалізації грошово-кредитної політики в Україні на різних етапах економічного розвитку та в сучасних умовах.
25. Перспективи та ризики розвитку ринку криптовалют.
26. Політика НБУ з обов'язкового резервування та оцінка її ефективності.
27. Порівняльна характеристика використання операцій на відкритому ринку, процентної політики та політики обов'язкового резервування як методів контролю над пропозицією грошей за критеріями: гнучкості, ефективності та швидкості здійснення.
28. Проблеми реорганізації та ліквідації банків в Україні в період фінансової кризи.
29. Проблеми та перспективи обслуговування зовнішнього боргу України.
30. Проблеми функціонування системи гарантування депозитів в Україні.
31. Процентна політика НБУ та оцінка її ефективності за умов інфляційного таргетування.
32. Регулювання НБУ діяльності комерційних банків за допомогою економічних нормативів.
33. Регулювання НБУ ризиків у діяльності банків.
34. Режими валютних курсів та їх еволюція в Україні.
35. Режими валютних курсів. Вибір режиму курсоутворення в Україні.
36. Розвиток електронних грошей центральних банків країн світу.
37. Роль НБУ у забезпеченні розвитку ринку платіжних карток в Україні.
38. Роль ФРС США в управлінні державним боргом країни та проблеми його формування і погашення.
39. Роль центрального банку у формуванні пропозиції грошей.
40. Система страхування депозитів у зарубіжних країнах.
41. Стан готівкового грошового обороту в Україні та шляхи його скорочення.
42. Становлення та проблеми системи валютного регулювання та контролю в Україні.
43. Структура грошової маси і показник монетизації ВВП в Україні.
44. Сучасні проблеми діяльності Європейської системи центральних банків.
45. Фінансові заходи боротьби з відмиванням грошей: світовий та національний досвід

13. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ З ДИСЦИПЛІНИ "ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК І ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА "

Перший модуль

1. Суб'єкти реалізації грошово-кредитної політики. Статус центральних банків.
2. Особливості виникнення та розвитку центральних банків.
3. Утворення НБУ та основні напрями його діяльності. Статус НБУ.
4. Принципи організації та функціонування НБУ.
5. Органи управління та структура НБУ.
6. Операції та загальна характеристика балансу центрального банку.
7. Функції центральних банків. Функції НБУ.
8. Центральний банк як організатор грошового обігу в країні. Роль центрального банку в процесі емісії грошей.
9. Функціональні форми грошей. Грошові агрегати, що використовуються у світовій практиці.

10. Грошові агрегати банківської системи України.
11. Швидкість обігу грошей, коефіцієнт монетизації ВВП, їх розрахунок і значення.
12. Суть і значення кредитів, що надаються центральними банками комерційним банкам.
13. Розвиток кредитних відносин НБУ з комерційними банками.
14. Основні операції НБУ з регулювання ліквідності на сучасному етапі.
15. Операції РЕПО, їх сутність і значення у механізмах рефінансування.
16. Депозитні сертифікати НБУ як інструмент грошово-кредитної політики.
17. Сутність та інституційна основа ГКП.
18. Цілі грошово-кредитної політики.
19. Основні напрями грошово-кредитної політики на Україні на сучасному етапі.
20. Режим інфляційного таргетування: сутність та особливості реалізації в Україні
21. Загальна характеристика та класифікація інструментів і методів грошово-кредитної політики.
22. Регулювання офіційної облікової ставки як метод грошово-кредитної політики, його роль в умовах режиму інфляційного таргетування.
23. Обов'язкове резервування як метод грошово-кредитної політики.
24. Операції на відкритому ринку цінних паперів та їх вплив на пропозицію грошей.
25. Операції на відкритому ринку цінних паперів: загальна характеристика та класифікація.
26. Монетарні інструменти прямої дії: загальна характеристика, переваги і недоліки.
27. Шляхи створення депозитів комерційними банками та їх вплив на пропозицію грошей.
28. Мультиплікативне розширення та згортання депозитів і кредитів.
29. Фактори, які обмежують розширення депозитів комерційних банків.
30. Грошова база і контроль за нею з боку центрального банку.
31. Грошові мультиплікатори m_1 та m_2 і фактори, що їх визначають.

Другий модуль

32. Основні напрями діяльності центральних банків з обслуговування уряду.
33. Забезпечення касового виконання державного бюджету.
34. Роль центрального банку в управлінні державним боргом.
35. Зміст, основні напрями та форми валютної політики.
36. Валютні обмеження і конвертованість валют.
37. Режимы валютних курсів, їх особливості, переваги та недоліки.
38. Регулювання валютних курсів.
39. Офіційні золото - валютні резерви: зміст і характеристика.
40. Діяльність центрального банку з управління золотовалютними резервами.
41. Напрями та особливості валютної лібералізації в Україні на сучасному етапі.
42. Загальні вимоги щодо організації та регулювання платіжної системи.
43. Система електронних міжбанківських платежів (СЕМП) НБУ.
44. Система електронних платежів (СЕР) Національного банку України.
45. Національна система масових електронних платежів (НСМЕП).
46. Необхідність, задачі та організація банківського регулювання та нагляду.
47. Економічні нормативи, що регламентують діяльність комерційних банків.
48. Загальна характеристика та цілі рейтингової системи CAMELSO.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Коваленко В. В. Центральний банк і грошово-кредитна політика / В.В. Коваленко, К.Ф. Черкашина: Навч. метод. посібник / Українська академія банківської справи Національного банку України. — Суми.: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. — 138 с.
2. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін / За ред. В.С. Стельмаха. — К.: Центр наукових досліджень Національного банку України, УБС НБУ, 2009. — 404 с.
3. Монетарний трансмісійний механізм в Україні: Науково-аналітичні матеріали. Вип. 9 / В.І. Міщенко. О.І. Петрик. А.В. Сомик. Р.С. Лисенко та ін. — К.: Національний банк України, Центр наукових досліджень, 2008. — 144 с.

4. Мороз А. М. Центральний банк та грошово-кредитна політика / А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна, М.Л. Савлук, М.Д. Алексеєнко, О.В. Дзюблюк: Підручник. — К.: КНЕУ, 2005. — 556 с.
5. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Навч. посіб./ За ред. Косової Т. Д., Папаїки О. О. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 328 с.
<https://westudents.com.ua/knigi/17-tsentralniy-bank-groshovo-kreditna-poltika-kosova-td.html>.
6. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Підруч. / А.В. Сілакова, Г.І. Лановська, Н.І. Климаш, [та ін.] за заг. ред. Т.А. Говорушко.— Львів «Магнолія 2006», 2015. — 224 с. Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/21002/1/The%20Central%20Bank%20and%20monetary%20policy.pdf>
7. Центральний банк та грошово-кредитна політика: Підручник / Кол. авт.: А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза і канд. екон. наук, доц. М. Ф. Пуховкіної. — К.: КНЕУ, 2005. — 556 с.

Допоміжна

8. Адамик Б. П. Національний банк і грошово-кредитна політика / Б.П. Адамик: Навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти України. — Т.: Карт-бланш, 2002, —278 с.
9. Алексеєв І.В. Гроші та кредит / І. В. Алексеєв, М.К. Колісник: Навч. посіб. — К.: Знання, 2009, — 253 с.
10. Дзюблюк О. В. Валютна політика : підручник / О. В. Дзюблюк— К.: Знання, 2007. — 422 с.
11. Долан Э.Дж., Кэмпбэлл. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. - М-Л, 1991.
12. Загорський В.С. Центральний банк і грошово-кредитна політика / В.С. Загорський: Навч.-метод. посіб. — Л.: Видавництво Львівської комерційної академії, 2003. — 180 с.
13. Козюк В.В. Незалежність центральних банків / В.В. Козюк. — Тернопіль: Карт-бланш, 2003. — 244 с.
14. Кузнецова С. А. Банківська система: у схемах і таблицях : навч. посібн. / С. А. Кузнецова, Т. М. Болгар, З. С. Пестовська. — Дніпропетровськ : Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2012. — 319 с.
15. Леончук І. Д. Операції центрального банку: навч. посібн. / І. Д. Леончук. — К. : Алерта, 2005. — 143 с.
16. Любунь О. С. Національний банк України: основні функції, грошово-кредитна політика, регулювання банківської діяльності / О.С. Любунь, І.В. Іванець, Б.П. Адамик: Навч. посіб. — К. : Університет економіки та права «Крок», 2005. —512 с.
17. Любунь О.С. Банківський нагляд / О.С. Любунь, К.Є. Раєвський: Підручник.— К.: Центр навчальної літератури, 2005. — 416 с.
18. Пуховкіна М. Ф. Центральний банк і грошово-кредитна політика / М.Ф. Пуховкіна, Т.П. Остапіншин, В.С. Білошапка: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2003. — 180 с.
19. Стельмах В. С. Грошово-кредитна політика в Україні / В.С. Стельмах, А.О. Єпіфанов, Н.І. Гребеник, В.І. Міщенко. — 2.вид., перероб. і доп. — К. : Знання, 2003. — 421 с.

Нормативні документи

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. №2121-111.
2. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679XIV // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. — 2002. — Вип. 5. —С. 42-64.
3. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21 червня 2018 р. № 2473-VIII.
4. Про запобігання та протидію легалізації («відмиванню») доходів, отриманих злочинним шляхом: Закон України від 28.11.2002 р. № 249-IV.

5. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 5.04.2001 р. № 2346-III.
6. Інструкція про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті: затверджено Постановою Правління НБУ від 16.08.2006 № 320.
7. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджена постановою Правління НБУ від 28 серпня 2001 р. № 368 (із змінами і доповненнями). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.
8. Рішення ПРАВЛІННЯ НБУ від 1 листопада 2016 року N 393-рш «Про схвалення процедур інспектування».

Інформаційні ресурси

1. www.aub.org.ua – офіційний сайт Асоціації українських банків
2. www.bank.gov.ua - офіційний сайт НБУ
3. www.ecb.int – офіційний сайт ЄЦБ
4. www.imf.org – офіційний сайт МВФ
5. www.rada.gov.ua - офіційний сайт Верховної Ради України.

15. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.

Засобами діагностики є модульний та підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни. Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання.

Поточний контроль реалізується у формі виконання практичних завдань, виступів на семінарських заняттях, проведення презентацій, колоквиумів тощо.

Модульне контрольне оцінювання може проводитися у формі письмової контрольної роботи та тестування (комп'ютерного, письмового). Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на практичних, написання рефератів, есе, підготовки презентацій тощо.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку (усно) з навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, передбаченого робочою програмою навчальної дисципліни.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння студентами теоретичного матеріалу, вироблення відповідних навичок проведення розрахунків і розв'язування практичних завдань, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислювати зміст тем і розділів, умінь публічно в усній формі чи письмово представляти матеріал відповідних тем.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських (практичних) заняттях оцінці підлягають:

- рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях;
 - активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські (практичні) заняття;
 - відвідування лекційних і практичних занять;
- результати експрес-опитування тощо.

Поточне оцінювання здійснюється за трьома складовими: контроль за виконання модульних завдань; контроль систематичності та активності роботи студента протягом семестру; контроль самостійної роботи.

Загальна кількість балів за семестр з навчальної дисципліни складається із середнього арифметичного балу за модульний контроль (**від 0 до 50 балів**) і за систематичність, активність роботи студента протягом семестру та за виконання самостійної роботи (**від 0 до 50 балів**).

Оцінювання модульних завдань. Після виконання програми змістового модулю у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль у вигляді письмової роботи, яка оцінюється у межах **від 0 до 50 балів**. Якщо з об'єктивних причин студент не пройшов модульний контроль у визначений термін, то він має право за дозволом деканату пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

Оцінювання активності під час аудиторних занять. Оцінювання активності під час аудиторних занять здійснюється у межах від **0 до 5 балів**. Якщо студент відвідав менше 50 відсотків занять, то систематичність та активність його роботи оцінюється в 0 балів.

Оцінювання самостійної роботи. Виконання самостійної роботи студентів полягає в опануванні теоретичного матеріалу дисципліни, виконанні практичних завдань, підготовці доповіді/презентації. Як засіб контролю застосовується такі форми: усне опитування, участь в обговоренні дискусійних питань, експрес-опитування, контрольна робота, презентація опрацьованих матеріалів

Контрольна робота складається з теоретичних та практичних завдань, що спрямовані на визначення рівня володіння студентом категоріальним апаратом дисципліни, основними теоретичними концепціями та здатності студента застосовувати інструментарій дисципліни при вирішенні практичних завдань.

Сумарна кількість балів за виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи складає **35 балів**.

1. Усні опитування, участь в обговоренні дискусійних питань і експрес-опитування оцінюються у межах від **0 до 25 балів**.

2. Максимальна кількість балів за виконання контрольної роботи становить **10 балів**.

Студент, який у результаті поточного оцінювання отримав більше 60 балів, має право не складати залік з дисципліни. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. Якщо студент хоче покращити підсумкову оцінку за модуль із дисципліни, він повинен складати залік.

Студент, який в результаті підсумкового оцінювання за модулем отримав менше 60 балів, зобов'язаний здавати залік з дисципліни. У разі, коли відповідь студента під час складання заліку оцінена менш ніж 60 балів, він отримує незадовільну підсумкову оцінку. При цьому результати поточного контролю не враховуються.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	Модульна контрольна робота
8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	50
						100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне тестування та самостійна робота				Сума
T7	T8	T9	T10	Модульна контрольна робота
12,5	12,5	12,5	12,5	50
				100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всіма формами навчальної діяльності	Оцінка в ECTS	Оцінка за національною шкалою (екзамен / залік)
90-100	A	Відмінно / зараховано
82-89	B	добре / зараховано
74-81	C	
64-73	D	Задовільно / зараховано
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання / незараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни / незараховано